

**Základní škola Zlín, tř. Svobody 868, příspěvková organizace
Post bellum, o.p.s.**

Příběhy našich sousedů

ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH ŠTĚPÁNA DAŇKA

(*23. 12. 1911 Velehrad – +27. 1. 1995 Uherské Hradiště)

Dominik Šlampa, 15 let

Filip Šlampa, 11 let

Michal Šlampa, 8 let

Pedagogické vedení: PaedDr. Zdeňka Jančíková, Ph.D.

Zlín – Malenovice, 1. květen 2018

Děkujeme tatínkovi a mamince, Helence a Viktorovi Šlampovým za to, že nás při práci trpělivě a ochotně podporovali. Jezdili s námi a umožnili nám natočit záznamy s pamětníky, navštívit důležitá místa ze života našeho pradědečka Štěpána Daňka a také převzít dokumentaci z Archivu bezpečnostních složek v Brně.

Děkujeme za laskavé přijetí a pomoc v projektu také našim drahým příbuzným: Evě Komárkové, Marii Šáchové, Štěpánu Daňkovi, P. Mgr. Vojtěchu Daňkovi. Tato kniha by nemohla vzniknout bez jejich vzpomínek a autentického svědectví o jeho nelehkém, čestném a láskyplném životě.

Ve Zlíně Malenovicích, 1. května 2018

Dominik, Filip a Michal Šlampovi

žáci ZŠ Zlín - Malenovice, Tř. Svobody

Obsah

Úvod.....	5
I. Teoretická východiska práce	6
1.1. Doba života Štěpána Daňka	6
1.2. Hlavní pojmy:	6
1.3. Procesy s představiteli katolické organizace Orel v 50. letech 20. století.	9
II. Praktická část.....	11
2.1. Cíle výzkumu, výzkumné otázky, hypotéza.....	11
2.2 Operacionalizace pojmů:.....	12
2.3. Použité metody zkoumání:	12
2.4. Výzkumný soubor	13
2.5. Harmonogram aktivit projektového týmu	15
2.6 Životopis Štěpána Daňka	15
2.7. Záznamy o provedených badatelských aktivitách.....	16
2.7.1. Rozhovor s Marií Šáchovou, dcerou Š. Daňka	16
2.7. 2. Rozhovor s Evou Komárkovou, dcerou Š. Daňka.....	18
2.7.3. Rozhovor se Štěpánem Daňkem, nejstarším synem Š. Daňka	20
2.7.4. Rozhovor s P. Mgr. Vojtěchem Daňkem, synem Š. Daňka	24
2.7.5 Část rodokmenu rodiny Daňků (kniha a list – strom života)	27
2.7.6 Výpis z dokumentace, Moravský zemský archiv, pracoviště Státní okresní archiv Zlín - Klečůvka.....	28
2.7.7 Spis Š. Daňka, dokumenty z Archivu bezpečnostních složek.....	29
2.7.8. Rozhovor s Tomášem Holčíkem ml., bývalým starostou Orla Zlín.....	34
2.7.9. Video pro prezentaci projektu	35
2.7.10. Exkurze v bývalé věznici v Uherském Hradišti	35
2.7.11. Vzpomínka Heleny Minaříkové, nejmladší dcery Š. Daňka	36
III. Výsledky bádání	37
IV. Limity studie, možnosti dalšího zkoumání	38
V. Závěry práce	39
Přílohy	43
Příloha č. 1: Obrazové materiály, doplňující text práce	43
Příloha č. 2: Z projevu starosty Orla Ing. Ant. Zeliny k současníkům, r. 2008	43
Příloha č. 4: Myšlenková mapa: Velehradská zahrádka Štěpána Daňka	43
Příloha č. 3: Časová osa: důležité životní události Štěpána Daňka.....	43
Zdroje, použité prameny	43

Motto:

Dějiny se nevracejí. Nelze je zopakovat. Tím důležitější je chápat jejich smysl a poučení, která z nich plynou.

Michail Sergejevič Gorbačov

Neboj se toho, co máš vytrpět. Hle ďábel má některé z vás uvrhnout do vězení, abyste prošli zkouškou, a budete mít soužení po deset dní. Buď věrný až na smrt, a dám ti vítězný věnec života.

Zjevení Janovo 2:10

Byť i povstal vrahů val,
zahřmí v český luh.
Vpřed jen bratři, směle dál,
k vítězství, zdař Bůh!

První sloka orelské hymny. Hudba: Rudolf Šetina, text:Vladimír Hornof

Je nutné odporovat zlu i za cenu vlastní oběti

Štěpán Daněk

Úvod

Tato práce pojednává o životě našeho pradědečka Štěpána Daňka. Když jsem spolu se svými spolužáky v roce 2015 zpracovával příběh ThDr. Vojtěcha Martinů, kněze ze Zlína-Malenovic, hovořili jsme s rodiči i s babičkou o tom, že i v naší rodině máme podobný příběh. Protože mě tato badatelská činnost obohatila a byl jsem rád, že jsem poznal, jaká byla doba komunistické totality, rozhodl jsem se později více zajímat i o osud našeho pradědečka Štěpána.

K objevování životního příběhu Štěpána Daňka jsem přizval i své dva bratry. Postupně jsme se dozvídali mnoho důležitých a zajímavých informací a také jsme poznali, že naše rodina hodně „drží pospolu“. Jistě i proto, že naši příbuzní jsou věřící a křesťané považují pevnou rodinu za velmi důležitou. Rodina Daňkova byla bohužel za totality zkoušena, když byl v 50. letech i později náš pradědeček perzekuován.

Jako cíl této práce – knihy a cíl bádání jsme si dali sestavit životní příběh Štěpána Daňka, z výpovědí pamětníků zjistit jeho lidské osobnostní charakteristické vlastnosti a také jsme chtěli pátrat v rodině, zda nespravedlivé odsouzení a postihy pradědečka ovlivnily také další život jeho blízkých, především dětí.

Také jsme si ujasnili, proč je dobré poznávat tyto životy pronásledovaných občanů: aby lidé dnes poznali, že to byla velice nespravedlivá doba, že nikdo nesměl dělat nebo říkat to, co se nelíbilo vládnoucí komunistické straně. Určitě je dobré, když se hlavně děti a mladí lidé, kteří v této době nežili, o těchto událostech něco konkrétního dozvědí.

Myslím si, že všichni moji příbuzní, a to nejen ti, kteří mi poskytli rozhovory, budou potěšeni, že příběh našeho pradědečka Štěpána zdokumentujeme. Tím, že jej předáme organizaci Post Bellum do Historie paměti národa, může posloužit k poučení celé české společnosti. Všem, kdo se o tato těžká léta v naší minulosti budou zajímat, a to především budoucí generaci.

Rád bych jménem našeho týmu zdůraznil, že jsem během činnosti v projektu mnohokrát pocítil, že na našeho předka i na ty, kdo s ním jeho těžkosti prožívali, můžeme být hrdi. Bylo krásné slyšet vděčná slova od jeho dětí. Popisovaly i náročné chvíle ve svém dětství a mládí s velkou láskou a bez trpkosti.

Také jsme poznali, že náš pradědeček, který ve svém životě zakusil mnoho špatného od tehdejšího vládnoucího režimu v době socialismu, nechoval nenávist k lidem, kteří mu tak ublížili. Myslím si, že jako křesťan dokázal odpustit, ačkoliv na nic nezapomněl on, ani jeho blízcí.

Dominik Šlampa

I. Teoretická východiska práce

1.1. Doba života Štěpána Daňka

Než jsme začali zkoumat životní příběh Štěpána Daňka, požádali jsme paní učitelku dějepisu, aby nám přiblížila při společném setkání dobu, v níž žil náš pradědeček Štěpán. Bylo to období od roku 1948 do roku 1989. Tato léta bývají označována jako doba totality. Také jsme chtěli porozumět, co se odehrálo při událostech, které způsobily uvěznění Štěpána Daňka a způsobily další těžkosti jeho rodiny, hlavně dětí.

Po skončení mimořádné hodiny dějepisu, kdy jsme paní učitelce dávali i otázky, jsme pak společně určili několik hlavních pojmů. Co znamenají, to jsme poté vyhledali v literatuře. Také jsme čerpali z internetových zdrojů.

K této úvodní výkladové hodině jsme si doplnili své znalosti tak, že jsme se seznámili s vybranými kapitolami v dějepisné učebnici, kterou nám paní učitelka zapůjčila.

Abychom lépe porozuměli vyprávění pamětníků, kteří budou vzpomínat na pana Štěpána Daňka, je zapotřebí se orientovat v tomto tématu. S důležitými pojmy se setkáme, budeme s nimi pracovat.

1.2. Hlavní pojmy:

Doba totality

- označení období, kdy v Československu vládla Komunistická strana Československa (únor 1948 – listopad 1989)

Totalita

- politický systém, pro který je typická vláda jedné strany nebo jedné skupiny obyvatel nad ostatními
- totalitní stát se snaží co nejvíce zasahovat do života svých obyvatel, vládne s pomocí tajné policie, zadržování, politických procesů a cenzury (kontrola všeho, co se vysílá v televizi a rádiu, co se tiskne atd.)
- státní hranice jsou uzavřené, lidé nemohou svobodně cestovat, jsou potlačována lidská práva
- stát rozhoduje o tom, co se vyrobí, kolik se toho vyrobí a kolik to bude stát (plánovaná ekonomika)
- příklady totalitních režimů: fašismus v Itálii, nacismus v Německu, komunismus v Rusku anebo také v poválečném Československu (v letech 1948 - 1989)
- opakem totality je **demokracie**

Demokracie

- vládne politická strana, která zvítězí ve svobodných volbách
- stát co nejméně zasahuje do života obyvatel, dbá na dodržování zákonů a lidských práv
- ekonomika není plánovaná, ale tržní - o všem rozhoduje svobodný trh, nabídka a poptávka

- státní hranice jsou otevřené, lidé mohou svobodně cestovat
- většina dnešních států je demokratických: USA, státy Evropské unie (včetně ČR) atd.

Komunismus

- je totalitní politická ideologie, která má za cíl odstranění rozdílů mezi lidmi, hlavně majetkových (odstraněním soukromého vlastnictví, veškerý majetek má vlastnit stát a přerozdělovat jej)
- komunismus se nejvíce uplatnil v Rusku, odkud se šířil po světě, zejména po druhé světové válce (po roce 1945)

Komunisté

- zastánci komunismu, což je politická ideologie, která požaduje společné vlastnictví a odmítá třídní rozdíly mezi lidmi

Komunistická strana Československa (zkratka KSČ)

- krajně levicová parlamentní politická strana v Československu, členka Komunistické internacionály
- k základním programovým východiskům patřil třídní boj vedený dle sovětského vzoru, zahrnující i fyzickou likvidaci třídních a ideologických nepřátel
- podle českého Zákona o protiprávnosti komunistického režimu z roku 1993 šlo o organizaci zločinnou a zavrženíhodnou
- právním nástupcem je v současnosti Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)
- u nás se Komunistická strana (KSČ) dostala k moci v roce 1948 a postupně zde původní demokratický režim přebudovala v režim totalitní, který trval až do listopadu roku 1989, kdy proběhla takzvaná „sametová revoluce“

komunisté se snažili zbavit všech svých odpůrců i lidí, kteří jim z jakéhokoliv důvodu nevyhovovali

- zejména v 50. letech 20. století v Československu probíhaly tzv. politické procesy, v nichž byli komunistickému režimu nepohodlní lidé odsouzeni k smrti nebo vězení za vymyšlené trestné činy (vlastizrada, špionáž atd.)
- mezi těmito nespravedlivě odsouzenými byli nekomunističtí politici, vojáci bojující za druhé světové války proti nacistům (například letci, kteří bojovali v Anglii), církevní představitelé, sportovci a další (dokonce i řada komunistických politiků)
- v novodobé historii naší země, tj. po roce 1989, kdy se podařilo obnovit po tzv. sametové revoluci v Československu demokracii, se stala přímou nástupkyní této strany strana KSČM: Komunistická strana Čech a Moravy

Orel:

- katolická tělovýchovná organizace, která byla založena na počátku 20. století
- za nacismu (1939 – 1945) byla organizace rozpuštěna, někteří čelní představitelé skončili v koncentračním táboře a někteří byli i popraveni
- po válce byla obnovena, ale i totalita po r. 1948 tuto organizaci zakázala a rozpustila

starosta Orla je hlavní osoba za Orel v určitém městě, místě (např. Zlín)

náčelník Orla se stará o akce

Ze stanov katolické organizace Orel z roku 1919:

Účelem Jednoty jest všestranně, souladně pěstovati výchovu a povznesení duševních schopností a tělesných sil mládeže i dospělých členů, mužů i žen v duchu národním a křesťanském a v duchu sociální spravedlnosti tak, aby stali se z nich statní a uvědomělí občané a občanky.

Prostředky k dosažení tohoto cíle jsou:

1. Cvičení tělesná dle všech osvědčených a účelných způsobů, jak jich vyrovnaný křesťanský mrav vyžaduje.
2. Vyučování tělocviku teoreticky i prakticky, a to i školní mládeže.
3. Poučování přednáškami ve schůzích veřejných i členských a četbou, zakládání knihoven.
4. Divadlo, zpěv a ušlechtilá zábava vůbec.
5. Veřejná cvičení, slety a jiné veřejné manifestace.

Místní rada jednoty se skládá ze **starosty**, jeho náměstka, jednatele, pokladníka, hospodáře, náčelníka, dvou nebo více členů a vzdělavatele.

župa – územně správní celek

Orelská jednota ve Zlíně byla založena v roce 1902.

Orelské slety:

-jedna z hlavních aktivit Orla

- velmi významný v historickém vývoji minulého století byl slet Československého Orla v roce 1922, znamenal pro organizaci velký úspěch doma i v zahraničí

- po sletu nastal velký rozmach tělovýchovné i kulturní činnosti, byly pořádány akademie, veřejná cvičení, župní slety, budovány stadiony a hřiště, stavěny orlovný, Katolické a Lidové domy

- brněnským sletem se dostal Československý Orel do povědomí české veřejnosti a dokázal, že je silnou složkou tehdejší demokratické společnosti, výrazným partnerem v československé tělovýchově

Orelský pochod: „Vzhůru, Orle slovanský“

-hudební skladatel ThDr. Rudolf Šetina, profesor náboženství ve Vysokém Mýtě, složil hudební doprovod pro prostná cvičení všech kategorií a jeho "Sletové fanfáry" otvíraly v r. 1922 celý orelský slet, sletové dny a slavnostní akce

-Šetinův pochod "Vzhůru, Orle slovanský" na slova Vladimíra Hornofa, prof. náboženství ve Vysokém Mýtě, je nejnámější orelskou písní a stává se pro krásný nápěv a stále platná slova novodobou hymnou Orla i v 90. letech 20. století

Věznice Uherské Hradiště

- postavena v letech 1891- 1897, sloužila jako justiční palác s věznicí
- zanikla v r. 1960, přestala sloužit tomuto účelu
- dnes v budově justičního paláce sídlí SPŠ Uh. Hradiště, v současné době budova věznice chátrá
- vláda ČR v těchto letech opakovaně řešila a řeší ve spolupráci s příslušnými místními subjekty opravy, úpravy a využití této budovy
- v r. 2018, který je v naší vlasti výročním rokem mnoha významných historických událostí, jsou školám nabídnuty prohlídky této věznice

Vítězný únor

- komunistický puč v Československu, který proběhl mezi 17. až 25. únorem 1948
- dnes je vnímán jako přechod od vnějškové demokracie k totalitě, připojení k sovětskému mocenskému bloku, počátek útlaku obyvatelstva a příčina ekonomického úpadku

Státní bezpečnost

- československá politická policie, která byla ihned od svého vzniku v roce 1945 pod kontrolou KSČ, sloužila k ovládnutí mocenských pozic a likvidaci protivníků komunistického režimu
- po roce 1948 byla jedním z hlavních nástrojů komunistického teroru
- zanikla rozkazem ministra vnitra dne 15. února 1990

1.3. Procesy s představiteli katolické organizace Orel v 50. letech 20. století.

Jak uvádí Zelina (2008,) býval měsíc srpen v dřívějších dobách v naší vlasti i v Orlu měsícem, kdy byla dokončena sklizeň obilí a vděční Orlové se od roku 1930 shromažďovali o druhé neděli po svátku Nanebevzetí Panny Marie v srpnu na Svatém Hostýně. Ze všech míst země se sjeli a setkali na tomto nejznámějším a nejvýše položeném mariánském poutním místě na Moravě. Po namáhavé práci na polích to byl pro ně odpočinek na těle a občerstvení na duchu. V poválečném období to byly desetitisíce účastníků Orelské poutě. Zpívali, vyhrávalo jim několik krojovaných kapel, byla slyšet slova kazatelů, kněží i funkcionářů Orla. Vlály orelské prapory jednotlivých jednot, všem přišla vhod studená svatohostýnská voda, zejména těm, kdo připutovali pěšky.

Z historických pramenů je doloženo, že ve dnech 28. a 29. srpna 1948 se zúčastnilo Orelské pouti mimořádně velké množství Orlů, jejich příznivců a jiných poutníků. Celkem zde připutovalo kolem 100 až 120 tisíc osob. Bylo vypraveno 5 zvláštních vlaků a asi 250 autobusů. Další účastníci přijeli normálními linkami ČSD, ČSAD, auty, pěšky.

Čím byla tato pouť byla ojedinělá? Tím, že se konala se v době těsně po Vítězném únoru. Moc a řízení našeho státu tehdy převzali komunisté.

Zelina (2008) připomíná, že i když byl 15.6. 1950 Československý Orel oficiálně zrušen výnosem Ministerstva národní bezpečnosti, komunističtí funkcionáři se ještě řadu měsíců předtím, v srpnu 1948 chovali tak, jako by byl Orel zrušen již onoho 25. února 1948. Orlu byl zabaven veškerý majetek a jakákoliv činnost i jiné aktivity byly zakazovány a zakázány. Zelina (2008) to dosvědčuje příkladem z Vizovic: 25. února 1948 vstoupili do orelského Lidového domu na náměstí ve Vizovicích ozbrojení soudruzi Klapka, Staněk, Čujan, Ryšavý,. Přítomné osoby vyvedli z objektu a zabavili veškerý majetek.

Abý Orel dále nevyvíjel činnost, měli komunisté velmi krutý úmysl: rozhodli se zdiskreditovat a zlikvidovat vedení Orla. Čelní funkcionáři ústředí Orla, ale i další vedoucí i běžní členové byli nespravedlivě obviněni z protistátní činnosti, byli dáni do vyšetřovací vazby a při vyšetřování byli násilím a mučením donuceni podepsat předem napsané protokoly, kde se museli přiznat k tomu, co nikdy neudělali.

Ne na základě soudních výsledků a vyšetřování, ale na základě výsledků provedených Státní bezpečností byli nespravedlivě odsouzeni, vsazeni do vězení, nebo posláni do pracovních táborů často v uranových dolech, byli zbaveni občanských práv, byl jim často zabaven jejich majetek, který propadl státu, nezřídka byli odsouzeni i k peněžitě pokutě. Členové jejich rodin, pokud nebyli odsouzeni s nimi, byli ve společnosti znemožňováni. Nemohli dostat přiměřenou práci svému vzdělání, schopnostem a byli i jinak šikanováni.

Na konci šedesátých let 20. století se politické poměry u nás uvolnily a zlepšily tak, že došlo k rehabilitačnímu procesu. Výsledkem bylo, že Krajský soud v Brně dne 27. června 1969 úředně potvrdil nelidské a nespravedlivé rozhodování komunistických soudních procesů. Vše posoudil, došel k závěru, že se obžalovaní nedopustili trestných činů velezrady ani jiných a všech 18 členů orelského procesu v čele s bratrem Koukalem bylo zproštěno obžaloby a viny.

Podle Zeliny (2008) obviněný čelný představitel z brněnského ústředí Bohuslav Koukal uvedl, že protokoly sepsané u StB v Uh. Hradišti, v nichž doznal svoji trestnou činnost, neodpovídají pravdě, neboť výpověď na něm byla vynucena za použití násilí. Když při výslechu odmítl podepsat zápis o výpovědi, kterou vyšetřovatelé Čáň a Mareček sami formulovali, byl povel na kavalec a oběma vyšetřovatelům za pomoci dalších byl nějakým gumovým předmětem bit po chodidlech a potom byl do něj pouštěn elektrický proud tím způsobem, že si na příkaz vyšetřovatelů musel vložit do bot kovové vložky spojené dráty se stolní lampou a zapínáním proudu dostával silné elektrické rány velmi bolestivé na chodidlech, ale i po celém těle. Tytéž skutečnosti o nezákonných metodách vyšetřujících uvedli i ostatní obvinění: Popisovali např. týrání asi osmi příslušníky Státní bezpečnosti (bití po chodidlech, zádech), po němž asi po 6 hodinách upadli do bezvědomí.

Na jižní Moravě v okresech Uh. Hradiště, Hodonín a Břeclav působilo několik skupin – členů Orla. Také skupina Orlů z Vizovic, včetně P. Antonína Huvara, byla odsouzena a potrestána i vedlejšími tresty (ztráta majetku, čestných občanských práv, pokutou).

Ve Zlínském procesu, k němuž patřila i naše zkoumaná osobnost pana Štěpána Daňka, bylo odsouzeno celkem 34 souzených včetně členů Československé strany lidové. Náčelník Orla Zlín v této době, pan Tomáš Holčík starší, byl odsouzen na 5 let, potrestán ztrátou majetku, čestných občanských práv a k pokutě 25 tis. Kč. Štěpán Daněk, starosta Orla Zlín, obdržel trest 1 rok ztráty svobody, který prožil v Jáchymovských uranových dolech, při čemž před datem soudu již 1 rok musel prožít ve vězení ve vyšetřovací vazbě. Rovněž JUDr. Jan Haluza, několikanásobný přeborník republiky v běhu a trenér Emila Zátopka, byl odsouzen k šesti letům těžkého žaláře a ty prožil v Jáchymovských uranových dolech. Přes ukrutnosti, které musel prožít (např. 21 dní ve vězení v bezvědomí, nelidské metody vyšetřování v Uherském Hradišti a další) dosáhl úctyhodného věku 94 let.

Poslední proces s Orly byl v r. 1955 v Praze a týkal se orelské župy Pospíšilovy v Praze.

Současně s Orly probíhaly v naší zemi další politické soudní procesy. Mimo jiné s kněžími. Dnes je všeobecně známý např. zinscenovaný případ „Čichoštského zázraku“, jehož obětí se stal kněz P. Toufar. Byl umlčen uvězněním a smrtí s cílem, aby se mezi lidmi šířil strach

a nejistota. Podobný osud měl i mladý kněz, člen Orla P. Jan Bula, odsouzený k trestu smrti, popraven ve věku 22 let.

Dále byli nespravedlivě souzeni a odsouzeni například i členové Československé strany lidové a mnoho dalších, mezi nimiž je dnes jako výrazná osobnost často připomínána zejména JUDr. Milada Horáková.

Shrnutí:

Komunisté se po převzetí moci v Československu v únoru 1948 snažili zbavit všech svých odpůrců i lidí, kteří jim z jakéhokoliv důvodu nevyhovovali. Proto zejména v 50. letech 20. století v Československu probíhaly tzv. politické procesy, v nichž byli komunistickému režimu nepohodlní lidé odsouzeni k smrti nebo vězení za vymyšlené trestné činy (vlastizrada, špionáž atd.). Mezi těmito nespravedlivě odsouzenými byli nekomunističtí politici, vojáci bojující za druhé světové války proti nacistům (například letci, kteří bojovali v Anglii), církevní představitelé, sportovci a další (dokonce i řada komunistických politiků).

II. Praktická část

2.1. Cíle výzkumu, výzkumné otázky, hypotéza

1. Hlavním **cílem naší práce** je sestavit životní příběh Štěpána Daňka.
2. Z jednotlivých výpovědí pamětníků zjistit lidské – osobnostní charakteristické vlastnosti a také činy pana Štěpána Daňka.
3. Doložit, zda nespravedlivé odsouzení a postihy zkoumané osobnosti ovlivnily také další život rodiny, především dětí.

Výzkumné otázky:

V1: Byl Štěpán Daněk osobností, která pro své postoje a činy byla pronásledována totalitním režimem?

V2: Může být pan Štěpán Daněk i pro naše současníky v něčem příkladem?

V3: Byly v životě jeho rodiny, zejména dětí situace, události, které negativně ovlivnily jejich životní osudy?

Hypotéza:

Pan Štěpán Daněk byl pronásledovanou osobností totalitním režimem pro své postoje a činy.

2.2 Operacionalizace pojmů:

V naší práci používáme některé termíny – pojmy, které chápeme podle uvedených teoretických zdrojů a na základě vlastního definování následovně:

pradědeček

Pro zkoumanou osobnost Štěpána Daňka užíváme z důvodu neopakování slov v některých místech textu pojmenování pradědeček.

komunisté

Pokud se ve vyjádření uvádí, že něco způsobili či učinili komunisté, rozumíme tímto pojmem: zastánci komunismu, což je politická ideologie, která požaduje společné vlastnictví a odmítá třídní rozdíly mezi lidmi.

doba totality, totalitní režim

V naší práci používáme toto označení jako pojmenování období, kdy v Československu vládla Komunistická strana (únor 1948 – listopad 1989). Blíže viz teoretická východiska naší práce, část I. Obecně a správně však může být tímto termínem označeno i jiné období, např. léta nacistické okupace za II. sv. války apod. Této skutečnosti jsme si vědomi.

2.3. Použité metody zkoumání:

Před zahájením prací na projektu jsme se dohodli, jakými metodami budeme pracovat, jak budeme ve vymezeném čase trvání projektu po etapách postupovat. Rozdělili jsme si role a úkoly. Dominik se věnoval hlavně komunikaci s pamětníky a vyhledávání informací, jejich zpracování. Filip a Michal vytvářeli po společných diskusích výtvarné ilustrace k práci, vyhledávali část informací a jsou autory obrazových příloh: Myšlenková mapa a Časová osa životních událostí.

Debat se někdy zúčastnili i naši rodiče, kteří nám pomáhali jednotlivé důležité aktivity uskutečnit. Především nás doprovázeli na cestách za pamětníky, do zlínské Orlovny, do knihoven, do badatelný archivu apod.

V zimním a jarním období roku 2018 jsme se pravidelně několikrát v týdnu setkávali ráno od sedmi hodin ve škole s paní ředitelkou Jančíkovou, radili se s ní o postupu práce na projektu a postupně pod jejím vedením vytvářeli tuto knihu. Tyto schůzky pak doplnila odpolední a večerní práce nás samotných na dílčích úkolech.

Jak projekt postupoval, objevili jsme i další možnosti a příležitosti, jak poznávat životní příběh našeho pradědečka. Ty jsme využili, a proto byl postupně seznam metod rozšířen.

Domníváme se, že použitím většího počtu metod a začleněním více informačních zdrojů jsme docílili větší objektivitu všech sdělených poznatků. Také se zvýšila věrohodnost závěrů, k nimž jsme dospěli a výsledky práce jsou tak bohatší, než jsme na počátku předpokládali.

Použité metody zkoumání:

1. **Studium teoretických zdrojů**, (odborná literatura, internet, ústní výpovědi, viz kapitola Zdroje, použité prameny)
2. Výklad - **mimořádná vyučovací hodina dějepisu** (PaedDr. Libuše Stojaníková, učitelka ZŠ Zlín Malenovice, Tř. Svobody)
3. **Exkurze** do bývalé věznice v Uherském Hradišti, s výkladem. Pozorování prostředí, zjišťování informací, rozhovor s odbornou lektorkou.
4. **Výklad v rámci workshopu**. Informace k metodě natáčení, metody zpracování dat a materiálů, možné formy výstupů projektu. Vedla paní Jitka Andrysová
5. **Rozhovory s pamětníky** (Marie Šáchová, roz. Daňková, Eva Komárková, roz. Daňková, Štěpán Daněk ml., Vojtěch Daněk, rozhovor s pracovníky organizace Orel Zlín, s bývalým starostou Orla Zlín Tomášem Holčíkem a Marcelou Sousedíkovou, současnou statutární zástupkyní Orla Zlín)
6. **Studium a analýza dokumentů, přepis a rozbor záznamů výpovědí**, diskuse mezi členy týmu, doplnění informací od vedoucí práce
7. **Tvorba videa k prezentaci projektu**. Video vytvořené ve spolupráci s panem Janiškou, pracovníkem České televize, studio Zlín, dne 18. března 2018. Na podkladu rozhovorů s pamětníky a dokumentačních materiálů včetně hudby (Orelský pochod).
8. **Studium a analýza dalších pramenů - dokumentů** písemných, zvukových, obrazových. (viz kap. Zdroje, použité prameny)

Nejdůležitější z nich:

- „Historie rodu Daňků“, publikace z rodinného archivu Evy Komárkové (Sestavila Sylvie Rybníčková)
- rešerže na osobnost Š. Daňka (nar. 1911) z Moravského zemského archivu v Brně, Státního okresního archivu Zlín–Klečůvka, zpracoval Mgr. David Valůšek, (29. 1. 2018) 3 strany strojopisu.
- Vyšetřovací spis Š. Daňka, rozsudek a další dokumenty z Archivu bezpečnostních složek
 - 2 alba rodinných fotografií Evy Komárkové a Marie Šáchové
 - rodinný strom života, sestavila Sylvie Rybníčková, grafické zpracování Mgr. Martina Lišková
 - Ústní informace pana Tomáše Holčíka ml., bývalého starosty Orla Zlín, paní Marcely Sousedíkové, statutární zástupce Orla Zlín, návštěva Orlovny tamtéž.
 - Projev starosty Orla Ing. Antonína Zeliny na Orelské pouti, Svatý Hostýn, 2008

2.4. Výzkumný soubor

Předmětem našeho zkoumání byl životní příběh dnes již zesnulého Štěpána Daňka. Při badatelských činnostech jsme se museli opírat o výpovědi pamětníků (jeho dětí), o vzpomínky na události, kdy byl naživu. Oslovili jsme postupně všech 7 žijících potomků pana Daňka. Čtyři z nich nám poskytli rozhovory. Oslovené pamětníky považujeme za hlavní část výzkumného souboru, s nímž jsme pracovali, abychom získali důležité informace - data.

Vedle toho druhou částí výzkumného souboru byl zástupce Orela Zlín, který doplnil informace z rodiny o další významné a zajímavé údaje ve vztahu k okolnostem zatčení pradědečka.

V této kapitole uvádíme stručné charakteristiky pamětníků – potomků zkoumané osoby, s nimiž jsme hovořili a natočili s nimi záznam rozhovoru (audionahrávky, videonahrávky) a někteří navíc doplnili své výpovědi po našich dotazech formou dopisu.

Marie Šáchová, roz Daňková

- narozena 25. 3. 1942 ve Zlíně
- bydlí v Uherském Hradišti
- povolání: účetní, vedoucí školní jídelny, v současnosti v důchodu (rozhovor natočen podzim 2017)

Eva Komárková, roz Daňková

- narozena 24. 12. 1951 v Uherském Hradišti
- bydlí v Napajedlích
- povolání: sekretářka, referent nákupu, nyní v důchodu (rozhovor natočen v únoru 2018)

Štěpán Daněk ml.

- narozen 31. 3. 1941 ve Zlíně
- bydlí v Uherském Hradišti
- povolání: pracovník oddělení řízení jakosti, nyní v důchodu (rozhovor natočen v únoru 2018)

P. Mgr. Vojtěch Daněk

- narozen 30. 1. 1957 v Uherském Hradišti
- římskokatolický kněz
- nyní působí v obci Hradčovice (rozhovor natočen v únoru 2018)

Tomáš Holčík

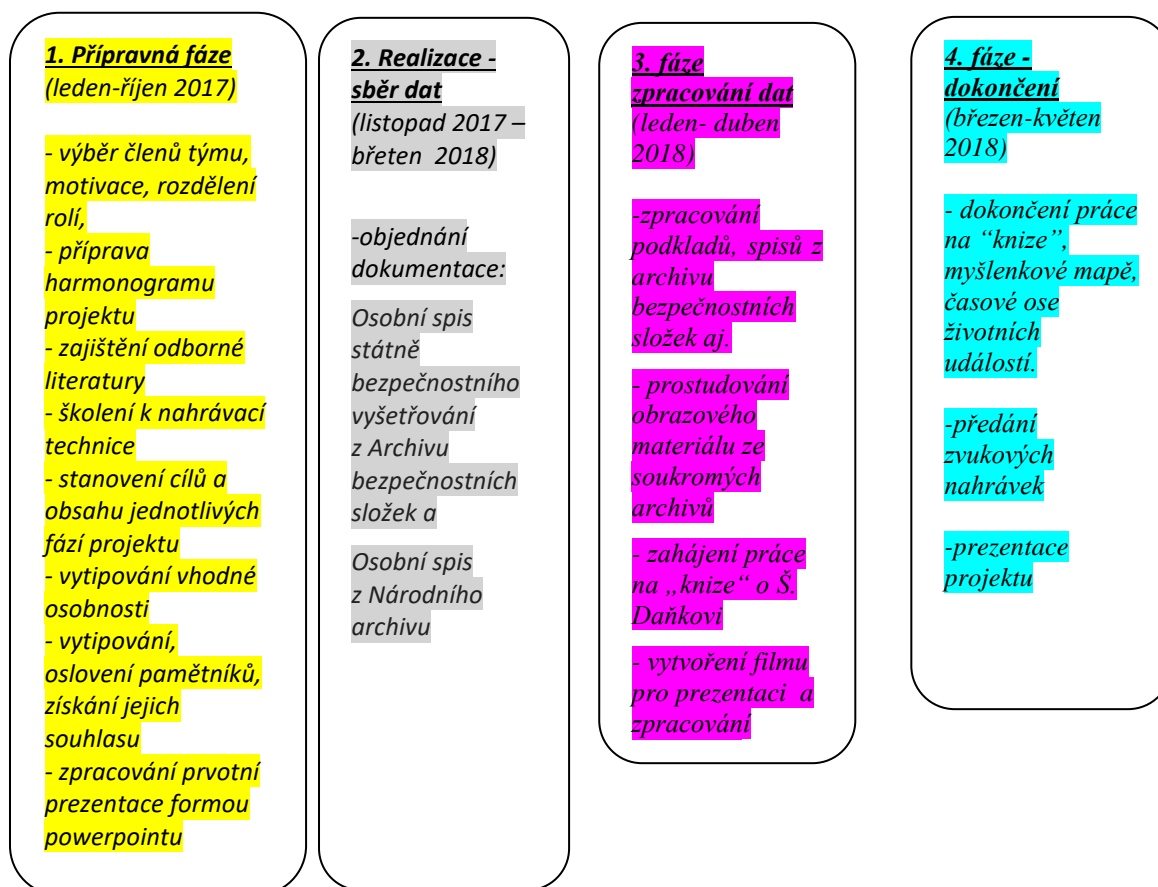
- bývalý dlouholetý starosta Jednoty Orel Zlín
- bydlí ve Zlíně
- nyní v penzi

Marcela Sousedíková

- statutární zástupce Jednoty Orel Zlín
- bydlí ve Zlíně
- pracuje pro Orel Zlín

2.5. Harmonogram aktivit projektového týmu

V naší práci jsme postupovali v těchto fázích :

2.6 Životopis Štěpána Daňka

- narodil se 23. 12. 1911 na Velehradě č. p. 78, v rodině stolaře a kostelníka
- od 8 let se věnoval činnosti v bývalé tělocvičné jednotě Orel. V pozdějším věku jako necvičící, byl ustaven jednatelem župního cvičitelského sboru Velehradské župy, později vedl v župě lehkooatletický odbor
- po trojtřídní obecné škole pokračoval 4 roky na škole měšťanské, poté vystudoval dvouletou Obchodní akademii v Uherském Hradišti a Exportní školu Baťa ve Zlíně
- pracoval od 11.8. 1932 do 7.2. 1949 v právním oddělení firmy Baťa Zlín, později n.p. Svit jako účetní. Jako důvod propuštění je uvedena vazba od 5.1. 1949
- bydliště: Gottwaldov, Podvesná XVI, č. 3080
- v letech 1945 – 1948 byl starostou Jednoty Orel ve Zlíně
- 28.- 29. srpna 1948 se zúčastnil tradiční Orelské pouti na Svatém Hostýně a několika schůzek vůdčích osobností Orla
- zatčen 4. ledna 1949 úřadovnou oddílu StB Gottwaldov na příkaz krajské úřadovny St. bezpečnosti v Uherském Hradišti, kam byl následně exkortován

- jeho jméno a případ je součástí tzv. akce „HRAD“
- v době jeho zatčení již pradědečkovi rodiče nebyli naživu.
- od 5.2.1949 ve vyšetřovací vazbě v Uherském Hradišti, kde byl brutálním způsobem vyslýchán, poté ve vykonstruovaném procesu odsouzen na 1 rok odnětí svobody, který prožil v uranových dolech v Jáchymově
- od r. 1951 po návratu z vězení bydlel s rodinou v Uherském Hradišti, Sokolovská č. 292
- těžce sháněl práci, neboť z původního zaměstnání dostal automaticky výpověď: Zpočátku konal výkopové práce, poté zaměstnán jako účetní v Kovopodniku (později Jakos) v Uherském Hradišti. Přestože vykonával kvalifikovanou činnost, dostával minimální mzdu.
- zemřel 27. 1. 1995 v Uherském Hradišti, pohřben v rodinném hrobě na Velehradě
- v roce 1991 byl rehabilitován Krajským soudem v Brně

2.7. Záznamy o provedených badatelských aktivitách

- 2.7.1. Rozhovor s Marií Šáchovou, dcerou Š. Daňka
- 2.7.2. Rozhovor s Evou Komárkovou, dcerou Š. Daňka
- 2.7.3. Rozhovor se Štěpánem Daňkem, nejstarším synem Š. Daňka
- 2.7.4. Rozhovor s P. Mgr. Vojtěchem Daňkem, synem Š. Daňka
- 2.7.5. Část rodokmenu rodiny Daňků (kniha a list - strom života)
- 2.7.6. Výpis z dokumentace Š. Daňka: Moravský zemský archiv Brno, Okresní archiv Zlín - Klečůvka
- 2.7.7. Výpis ze spisu Š. Daňka z Archivu bezpečnostních složek, analýza dokumentů
- 2.7.8. Rozhovor s Tomášem Holčíkem, bývalým starostou Orla Zlín, návštěva Orlovny
- 2.7.9. Video vytvořené ve studiu České televize, pracoviště Zlín
- 2.7.10. Exkurze v bývalé věznici v Uherském Hradišti
- 2.7.11. Vzpomínka Heleny Minařikové, dcery Š. Daňka

2.7.1. Rozhovor s Marií Šáchovou, dcerou Š. Daňka

Dne 4. 2. 2017 jsme navštívili dceru Štěpána Daňka, která bydlí v bytě v Uherském Hradišti. Rozhovor trval 7 minut. V příloze č. 1 se nalézá přepis tohoto rozhovoru. V průběhu natáčení a vyprávění jsme pořídili také fotografii. Marie Šáchová byla druhým nejstarším dítětem Š. Daňka.

Z vyprávění jsme se dozvěděli tyto informace:

- Rodina žila ve 40. letech ve Zlíně v rodinném baťovském domku na Podvesné, kde prožila poměrně dramatický průběh II. sv. války, poněvadž Zlín jako průmyslové město byl častým cílem náletů.
- Tatínek byl **charakterní, společenský člověk s přirozenou autoritou**. Měl velkou rodinu, kterou velmi miloval a obětavě se o svých sedm dětí staral.

- **Měl krásné záliby.** Věnoval se spolkové činnosti ve zlínském Orle, byl sběratelem exlibris, zpíval v chrámovém sboru, chodil s maminkou do divadla a na koncerty vážné hudby.
Měl rád přírodu, učil své děti na procházkách názvy lučních květin a lesních stromů, a on sám také zahradničil, rouboval ovocné stromy, růže.
Vedl děti ke sportu, sám dobře běhal a hrál stolní tenis. Cyklistika mu vydržela vlastně celý život, na kole jezdil do vysokého věku.
Rád četl, měli velkou knihovnu. O tom, co přečetli, rádi debatovali.
- **Uměl naslouchat a uměl taky poradit. Chodili k němu na radu i lidé z okolí, zejména proto, že se vyznal v pracovním právu.**
- Důvodem jeho zatčení byl strach komunistického režimu ze schopných a vlivných lidí, kteří s komunismem nesympatizovali. **Š. Daňkovi se stalo osudným jeho členství ve zlínském katolickém tělocvičném spolku Orel, ve kterém byl starostou.**
Komunisté při nástupu postupně likvidovali všechny demokratické instituce, proto tatínek prozíravě rozpustil Orel - těsně před sjednocením tělovýchovy. A to mu komunisté nemohli zapomenout.
- Na přelomu r. 1948 a 1949 proběhl soudní proces s orelskými funkcionáři. Jako důvod si vzali tradiční Orelskou pouť na Hostýně. Tehdy se tam sešlo asi 50 000 orelských poutníků a nechyběly kritické výkřiky, skandování proti režimu. Tehdejší státní tajná bezpečnost (STB) měla mezi těmi poutníky provokatéry a fízly.
Nastalo velké zatýkání orelských funkcionářů a tatínek byl mezi nimi, byli odsouzeni podle Zákona na ochranu republiky.
- Tatínek byl vyšetřován ve věznici v Uherském Hradišti. **Při brutálním výslechu ho jednak fackovali a také ho mlátili obušky po holých chodidlech.** Jeho kamarádi dokonce byli mučeni tehdy známými grebeníčkovskými elektrickými botami – to byly elektrické šoky.
Určitou dobu byl vyslýchán i v brněnské věznici a krátkou dobu také na Pankráci.
Odsouzen byl za neoznámení trestné činnosti na jeden rok nepodmíněně. Vyšetřovací vazbu trávil v Uherském Hradišti a v Brně.
- Po vynesení rozsudku ho poslali do uranových dolů do koncentračního tábora v Jáchymově, kde pobyl další celý rok. **Byl odsouzen na jeden rok a odseděl si ve skutečnosti dva roky: rok ve vyšetřovací vazbě a rok ještě potom v jáchymovských dolech.**
- Jeho život i život celé rodiny to poznamenalo zásadně: **Když se vrátil z vězení, měl špatný kádrový profil, jeho nadaným dětem neumožnil státní systém vystudovat, v zaměstnání ho šikanovali a vykořisťovali nízkou mzdou.**
- Jeho rozsudek z padesátých let byl zrušen až v roce 1991 brněnským rehabilitačním soudem.
- Dcera je na svého otce hrdá. Příkladem svého života ji naučil, že je nutné odporovat zlu i za cenu vlastní oběti.

2.7. 2. Rozhovor s Evou Komárkovou, dcerou Š. Daňka

Únorová návštěva v domě naší babičky Evy v Napajedlích proběhla velmi příjemně. Dne 4. 2. 2018 jsme si připravili několik otázek a položili jsme jí je. Natočili jsme vyprávění, které trvalo 30 minut.

- **Po tatínkově zatčení byla rodina z bačovského domku ve Zlíně vystěhována.** Tehdy osmadvacetiletá manželka Štěpána Daňka, maminka se čtyřmi malými dětmi, našla provizorní útočiště v domě svého otce v Uherském Hradišti. **Stěhování probíhalo na Štědrý den.** Naštěstí pomohli obětaví sousedé.
- **Dům v Uherském Hradišti, ve kterém rodina bydlela, byl zanedlouho zestátněn,** protože mamčin otec, JUDr. Miloslav Skácel, byl rovněž vězněm komunismu. Nicméně rodina v části domu mohla zůstat bydlet nadále, ale musela **platit městu nájem - činži a do domu byly nastěhovány další tři rodiny.**
- Štěpán Daněk vykonával v domě po zestátnění funkci domovníka a staral se o zahradu. Byla to udržovaná zahrada s altánem, podloubím z růží, okrasnými keři, ovocnými stromy a pěšinkami vysypanými kamínky. Lidem z okolních domů skýtala příjemný pohled, který se však za nějaký čas, také i pod vlivem tehdy aktuální kolektivizace, změnil v pohled závistivý. Sousedé pomocí kladiv a vrtaček vytvořili v zahradní zídce otvory a vešli. Zahrada byla tenkrát v plném květu. Děti sousedů proběhly květenou jako smršť. Šlapaly po záhonech, lámaly větve a skákaly po střeše altánu. Jeden iniciativní otec pilou odřezával větve kvetoucích jabloní. Byl to smutný pohled nejen na zmrzačené stromy. Aby bylo dílo zkázy dokonáno, byla skácena nádherná, obrovská lípa. Zřejmě si soudruzi v budovatelském nadšení neuvědomili, že lípa je strom zákonem chráněný. Časem se zahrada začala podobat spíše smetišti. Na části tohoto pozemku si nechal vybudovat příjezdovou silnici ke svému bydlišti jistý zaměstnanec tehdejšího MNV.
- **Po návratu z vězení pradědeček velmi těžce sháněl práci, neboť z původního zaměstnání dostal automaticky výpověď.** Nějakou dobu konal **výkopové práce.** Nakonec sehnal místo v Kovopodniku, později v Jakosu Uherské Hradiště. Pracoval v administrativě. Přestože vykonával kvalifikovanou činnost, dostával minimální mzdu.
- **Aby uživil rodinu,** téměř denně dojížděl na kole na sedm kilometrů vzdálený Velehrad, kde u rodného domku pěstoval na malém políčku brambory, zeleninu a ovoce.
- E. Komárková se narodila páté dítě v prosinci roku 1951, rok po tatínkově návratu z vězení.
- Velmi brzy vnímala **těžkosti, se kterými se rodina potýkala v důsledku špatné finanční situace a museli čelit ústrkům jak ze strany zaměstnavatelů otce, tak ve škole od učitelů.** Byli rodinou politického vězně a kromě toho se veřejně hlásili k římskokatolickému vyznání. Ve svých názorech ale rodiče měli jasno a nedali se zviklat. A podle jejich příkladu se chovaly i jejich děti.

- E. Komárková **stála ve III. třídě ve třídě “na pranýři”, byla vystavena posměchu spolužáků a učitele, protože odmítla členství v pionýrské organizaci. Když reprezentovala školu v recitaci, uvazovala jí na krk soudružka učitelka červenou mašli, aby příliš nenarušovala uniformitu pionýrů.**

- Přes veliké materiální starosti, které určitě tatínek měl, aby je uživil, nezanedbával duchovní a kulturní stránku výchovy. Rok co rok je přihlašoval do výuky náboženství. Při té příležitosti si musel vyslechnout **výhrůžky soudruhů, že se nedostanou na studia.** Fakt je, že na vysokou školu se její nejstarší bratr nedostal, i když měl výborný prospěch. Ostatní sourozenci se už o to ani nepokoušeli. Nicméně – maturitu všichni měli, někteří i dvě. Důležitější než titul je přece rovná páteř.

- *Vzpomínky jsou jeřabiny rudé...*
 Když se v mysli vracím do doby svého dětství a dospívání, napadají mě slova této básně. V duchu vidím své rodiče a sourozence. A jako ve zrychleném filmu se přehrává náš život. Na první pohled nijak výjimečný. Přesto některé jeho okamžiky se mi díky mému otci nesmazatelně vryly do paměti.
Přes všechnu nepřízeň tehdejšího politického systému se rodičům podařilo vytvořit krásnou, fungující rodinu.
 Neměli jsme televizi, ale nechyběla nám. Náruživě jsme četli a o přečteném debatovali. Debatovalo se u nás i o poměrech ve světě. Poslouchali jsme zprávy rádia Svobodná Evropa a Hlas Ameriky. Přestože tyto stanice byly rušeny, kusé informace se k nám dostaly. I vzdor ostatným drátům na státní hranici.

- **Tatínkovi velmi vděčím za to, že nás naučil radovat se ze života, vnímat krásu stvoření.** A zpívat! U nás se zpívalo téměř pořád. Při práci i jenom tak pro radost. Osobně tatínkovi vděčím za to, že mně **předal lásku k poezii a divadlu. Učil mě recitovat básně.** A když mě jako malé dítě vzal poprvé do Slováckého divadla, jeho vůně mě okouzila na celý život.

- Nezapomenutelné byly červencové **poutě na Velehrad** o svátku svatých Cyrila a Metoděje. Dodnes cítím vůni dozrávajícího obilí po cestě. „Vidiš? Na Cyrilka se vždycky objevují první mandele!“ upozorňoval tatínek. Tehdy se neputovalo za atrakcemi, ale pro duchovní posilu. Hluboko do srdce se mi vryla slova poutní písně: *„Nezhyne rod, jenž věřit nepřestane. Dědictví otců zachovej nám, Pane.“*

- **Jeho život měl pevný řád. Měl čas vyhrazený pro práci i čas pro odpočinek. Svému velkému koníčku – sbírání exlibrisů – se věnoval hlavně v zimním období.** Exlibrisy jsou obrázky, které si někteří lidé vlepují do knih a tím označují, že jsou tyto knihy jejich majetkem. Obvykle jsou to drobné dřevoryty nebo linoryty. Mají uměleckou i sběratelskou hodnotu. Pradědeček je sbíral, ale samozřejmě si nechal vytvořit i své vlastní pro své knihy.
 Kromě exlibrisů a četby knih **měl rád umění. Navštěvoval galerii nebo Slovácké muzeum podle toho, kde zrovna probíhala nějaká výstava. V neděli odpoledne chodíval na stadion fandit fotbalistům nebo povzbuzovat atlety.**
Taky zpíval v chrámovém sboru. A protože ovládal malířské písmo, dostával zakázky na psaní plakátů.

- Moc ráda vzpomínám na Vánoce. Když jsem byla malá, maminka v noci před Štědrým dnem nastrojila stromeček a vyzdobila byt. Tatínek několik týdnů dopředu nasbíral v lese mech a nechal ho proschnout. Na Vánoce pak do mechu zabudoval malé žárovíčky a rozestavěl sádrové figurky Betléma. Za mého dětství se ještě na Štědrý den dodržoval půst. Teprve po setmění jsme zasedli k slavnostní večeři. Všichni jsme byli svátečně oblečení. Tatínek přečetl úryvek z evangelia a pak jsme večeřeli rybí polévku, smaženého kapra a bramborový salát. U stromečku rozsvíceného voskovými svíčkami jsme zpívali koledy. Uměli jsme jich opravdu hodně. A maminka hrála na klavír. Jako dárečky jsme dostávali hlavně knížky, na které jsme se velice těšili.
- Když jsem nastoupila do třetí třídy a naši zahradu u domu dalo město k dispozici veřejnosti, tatínek už neměl možnost o ni pečovat a místo toho ji děti z okolních domů začaly devastovat. **Tatínek dostal nápad, že bychom pro ně mohli vymyslet nějakou smysluplnou činnost. Moje starší sestra se mnou a mými kamarádkami proto o prázdninách nacvičila divadelní představení, se kterým jsme pak v zahradě vystoupili.** Mělo velký úspěch a tak se stalo tradicí, že jsme každé letní prázdniny asi měsíc nacvičovali a následně zahráli divadelní představení. Výtvarně nadaný tatínek nám vyrobil kulisy a pomohl i s maskováním. I dnes, po tolika letech, na to pamětníci rádi vzpomínají.
A jeden prázdninový týden naše rodina trávila na podnikové chatě v Chříbech.
- Je zajímavé, že přes tolik těžkostí, které tatínka v životě potkaly, se ve zdraví dožil požehnaného věku osmdesáti tří let.
Ani v důchodu nezahálel. Přivydělával si jako topič. Obsluhoval provoz plynové kotelny. A pokud mu síly stačily, jezdil na kole na Velehrad, kde úrodu ze zahrádky a políčka také zpracovával. Ovocem, zavařeninami a zeleninou zásoboval rodiny svých dětí.
Když zeslábl natolik, že se už špatně pohyboval, všechny jeho děti - to znamená nás sedm sourozenců - se střídalo, abychom mamince pomohli s péčí o něho.
Do konce svého života byl obklopen láskou své rodiny.

2.7.3. Rozhovor se Štěpánem Daňkem, nejstarším synem Š. Daňka

Dne 12. 2. 2018 nás navštívil pan Štěpán Daněk ml. u nás doma, proto se rozhovor uskutečnil v obývacím pokoji našeho domu. Vyprávění a odpovědi na otázky členů našeho týmu trvaly 37 minut. Náš strýc si k nám přinesl několik písemných poznámek.

Jeho vyprávění bylo velmi promyšlené a zajímavé, bohaté na detaily. Tento strýc byl nejstarším dítětem pradědečka, nejvíce si toho mohl zapamatovat z oné doby, protože byl již starší než ostatní sourozenci. Má velký přehled nejen o životě své rodiny, ale i o dění v podniku, v místě bydliště rodiny. Umí krásně vzpomínat na své dětství, výstižně popsal různé záležitosti, které se za komunismu odehrávaly. Zaujalo nás, že nám také vysvětloval, jakou měly různé jevy podle jeho mínění příčinu, když nám vyprávěl, jak jeho tatínek a rodina trpěla. Připomněl přitom několikrát, jak hezky dovedl tatínek žít i při mnoha těžkostech.

- **Štěpán Daněk byl v první řadě dobrý člověk. Velmi pracovitý, poctivý, veselý, pravdivý.** To se dá říci o málokomu. Měl rád zpěv, velice krásně zpíval. Pamatuji si ho ještě jako sportovce. Výborně hrál volejbal a fotbal. Měl rád život a hlavně měl rád svoji rodinu.
Jinak **je možné ho charakterizovat jako člověka dvou životních etap.**
- **První etapa skončila v jeho 37 letech, kdy šel do vězení.** Tam šel jako oprávněně sebevědomý a na svou pracovní úspěšnost hrdý právní referent firmy Baťa Zlín. V kruhu svých přátel to byl oblíbený starosta zlínského Československého orla a tehdy byl otec čtyř dětí. To byl konec první životní etapy.
- **Do druhé životní etapy vstoupil jako již člověk vycepovaný šikanou komunistického kriminálu,** kterou vystřídala plíživá šikana civilního života při budování socialismu. Kriminál samotný pro něho byl zkušeností velmi tristní. Nikdy jsem ale nepřestal oceňovat to, že se o své zážitky, které nebyly vůbec humorné, i o zážitky svých spoluvězňů dokázal podělit se svými dětmi, což tehdy bylo dost nebezpečné. To sdělení svých zkušeností z vězení provedl okamžitě, když se vrátil. Když odcházel z vězení, musel podepsat protokol, že o tom, co ve vězení zažil, nesmí nikde promluvit. On na to nedbal a promluvil o tom se svými dětmi, což oceňuji, protože tím **zformoval své děti tak, že pochopily, co komunismus je, a tuto jeho zkušenost nesly dál a podle toho se dokázaly ideově orientovat a komunistické lži už na ně vůbec neplatily.**
- Po návratu z vězení do odchodu do důchodu uběhlo 20 let. Těch 20 let pracoval u jedné firmy, i když tato několikrát změnila název. Začal jako **uklízeč dílny a čistič strojů – bývalý referent firmy Baťa!** Po krátké době se ocitl ve **mzdové účtárně** – to mu zajistili lidé, kteří ho měli rádi, kteří mu fandili, i když riskovali problémy. Několik let byl klid, ale potom přišlo období tzv. prověrek.
V komunistických dobách to byla taková zvláštní taktika komunistů – lidé nesměli mít klid. Chvíli v klidu žili a potom se začaly vyvíjet různé politické tlaky, aby náhodou lidé nezačali přemýšlet nad tím, v čem žijí a jak žijí, aby se zkrátka neustále báli. Výsledky prověrek lidi mohly existenčně postihnout. V případě mého tatínka bylo zkonstatováno, že **nemůže vzhledem ke své minulosti politického vězně zastávat vedoucí funkci ve mzdové účtárně. Následoval funkční sestup na místo hůře honorované, přeložili ho na jiné místo do tzv. všeobecné účtárny.**
- Léta plynula a historie se několikrát zopakovala. Nedokážu časově určit třeba období, kdy **suploval funkci podnikového právníka.** Podnik, kde pracoval, zaměstnával jako právníka a kádrového referenta spolehlivého soudruha, údajně zkušeného zakladatele několika Jednotných zemědělských družstev, ale ten člověk byl pouze vyučený stolař. To komunistům nevadilo, důležité bylo, aby sloužil jim, a vůbec nemusel svoji funkci ovládat, nemusel být kvalifikovaný. Ale protože potřebovali, aby na tom místě byl člověk, který právu rozumí a místo zastane, vyřešili to tak, že můj tatínek, který pracoval jako účetní, **jezdil pro firmu vyhrávat rozličné arbitráže. Surovým způsobem ho vykořisťovali - dělal dvě funkce a byl za to špatně placený jako za funkci jednu.** Funkce podnikového právníka je funkce zodpovědná a velmi obtížná, **zúročil tam své zkušenosti z firmy Baťa,** ale nebylo mu to nic platné. Kdyby vystrčil hlavu, okamžitě by mu připomněli, že je bývalý politický vězeň, a klidně by mu dali výpověď.

- Během politického uvolnění nadřízení tatínka pověřili **vybudováním oddělení práce a mzdy** s tím, že toto oddělení bude řídit. Oddělení zavedl, úspěšně rozjel, ale řídil ho jen krátce do okamžiku, kdy se vynořil velmi spolehlivý soudruh se zájmem o tuto funkci - tak se zase vzpomnělo na tatínkovy politické hříchy. A tak to šlo jak na houpačce až do slavných let normalizačních. Byly to roky **po roce 1968**, kdy sem přišli Rusové a poměry, které se komunistům začaly vymykat z rukou, byly vráceny do původních kolejí.

- V těchto normalizačních letech (v roce **1970**) byl tatínek zase prověřován a bylo mu sděleno, že pro ztrátu důvěry nemůže dále vykonávat funkci technicko-hospodářského pracovníka, ale může **si vybrat, ve které provozovně chce pracovat jako dělník**. Toto mu bylo sděleno rok před odchodem do důchodu. Člověku, který 19 let pracoval pro firmu, vykořisťovali ho a šikanovali, přitom sloužil dobře, poctivě pracoval, rok před odchodem do důchodu řekli, že si to nezaslouží. Ale zase mu připomněli, že byl kdysi ve vězení, že spáchal trestný čin podle Zákona na ochranu republiky, čili byl souzen téměř za velezradu – nemůže proto pracovat jako úředník, ale jako dělník (tehdy šedesátiletý člověk). To už bylo na našeho tatínka moc. Nebyl žádný válečník, ale toto se ho už dotklo, byl zahnaný do kouta. **Dotázal se jich po důvodu ztráty důvěry**. Nedokázali odpovědět, protože to byl nesmysl, odpovědi se nedočkal. Na oplátku této prověřkové **komisi sdělil, že si musí uvědomit, že se dopouští protiprávního jednání a on že se bude bránit soudní žalobou**. Bylo to velké překvapení, protože tatínek měl celý život ohled na nás, měl strach, že z místa, které si nějakým způsobem uhájil a kde získával prostředky, kterými nás živil, dostane výpověď. Šikaně se nebránil, ani to nešlo. Teď už viděl, že mu to stejně nebylo nic platné, takže se musí začít bránit. Soudruzi se lekli a ověřovali si, jakou mají šanci případnou soudní při vyhrát. Ke svému velkému překvapení se od právníků hradištského soudu dozvěděli, že pokud by k soudu došlo, **pan Daněk soud vyhraje**. Kdyby se to stalo o rok později, tatínkovi by nepomohlo nic. Ale bylo to v době, kdy ještě na hradištském soudu neproběhly prověrky, které nastaly po roce 1968 - tehdy museli odejít z úřednických a odborných míst lidé, kteří fandili politickému uvolnění, a museli jít pracovat do výroby. **Takže tam byli pořád ještě slušní lidé, kteří trochu ctili právo, toto našemu tatínkovi tehdy nahrálo**. Nakonec to **dopadlo tak, že tam ten rok do odchodu do důchodu dosloužil**. Ovšem nezapomněli mu to, do důchodu šel bez jakéhokoliv zvláštního rozloučení. Ale spravedlnosti bylo učiněno za dost v tom smyslu, že ještě rok potřebovali nějakého pracovníka, který znal ekonomickou situaci firmy, protože se tam zaváděla nějaká nová racionalizovaná mzdová soustava. A jelikož tatínek u té firmy pracoval 20 let a ekonomiku firmy znal nazpaměť, přišli za ním a poprosili ho, aby tam ještě jako důchodce rok pracoval a novou soustavu zavedl. Bylo to jeho velké zadostiučinění, ale jinak těch 20 let života - to byla permanentní šikana a vykořisťování. Život občana druhého řádu. Toto byly dopady ekonomicky – kvalifikační.

- Se vším se nějak smířil, ale těch **20 let ústrků a šikany v zaměstnání** mu zase tak moc nevadilo jako **zbabělé chování jeho příbuzných, když se vrátil z vězení**. Tehdy z úst svého nejstaršího bratrance uslyšel větu: „*Štěpáne, my se s tebou teď nebudeme stýkat.*“

Lidé totiž měli z pronásledovaných komunistickým režimem strach, aby na ně nepadl stín podezření, že s tím člověkem se stýkají proto, že také nesouhlasí s komunistickým režimem.

My jsme taky zažili, že se před námi lidi začali otáčet zády ve městě. Když měli známí potkat ve městě maminku, otočili se zády, bylo to velmi trapné. Zvykli jsme si na to, nic jiného nám nezbývalo. Slib rodiny mého tatínka byl dodržen s jednou čestnou výjimkou, kterou byla tatínkova neteř, která se celý život k němu hlásila.

To byl komunismus – vytvoření atmosféry strachu, ze které vyrůstala společenská izolace. **Lidé postižení komunistickou nepřízní se ocitali ve společenské izolaci.**

Komunisté se prezentovali jako nejdokonalejší společenský řád na světě, který přináší spravedlnost, přátelství, porozumění, ale přitom jenom vyvolávali strach a okrádali lidi.

- Po jeho uvěznění, kdy jsme ještě bydleli ve Zlíně, se začaly „dít věci“.
Prožili jsme dvě domovní prohlídky, při kterých hledali zbraně a štvavé letáky. Letáky jsme měli, ale nenašli je, byly dobře schované.
Potom nám **nějaký soudruh v noci házel kameny do okna kuchyně a rozbil ho.** Uvědomělí sousedé se na nás začali dívat přes prsty a ti neuvědomělí, kterých nebylo málo, nám začali pomáhat. Takové situace ukážou lidi v pravém světle.
My – tehdy čtyři sourozenci – jsme si tuto situaci moc neuvědomovali. Věděli jsme, že je tatínek ve vězení a že máme problémy. Já jsem chodil do druhé třídy a moje nejmladší sestra měla dva roky. O to horší to bylo pro maminku, která ale uměla být plná vzdoru. Svým chováním dráždila komunistické sousedky. Strašně jim vadilo, že nechodí ztrápená a že se tváří, jako kdyby se nic nestalo. Maminka mi později prozradila, že si **při defilé těchto sousedek vždycky v duchu zpívala úryvek orelského pochodu: „Pod naším krokem duní zem, my ustoupiti nemůžem.“** Cítili jsme v ní **velkou oporu, nepřipustila, aby nás zahnali do kouta, abychom se tvářili jako ubití.** Během roku jsme dostali výpověď z bytu a odstěhovali jsme se do Uherského Hradiště, bylo to o Vánocích. **Za pomoci dobrých lidí** jsme další těžký rok přežili a dožili jsme se tatínkova návratu z vězení.
- Skutečnost, že byl tatínek uvězněný, mělo negativní dopad na život naší rodiny i po jeho návratu. Vyplývalo to z rozličných postojů, které jsme potom zaujímal. **Byli jsme formováni faktem, že náš otec byl odsouzen na základě vykonstruovaného obvinění za nespáchaný zločin** k jednomu roku vězení. A aby toho nebylo málo, byl ve vězení držen roky dva, což bylo absurdní. Je to vrchol komunistické zvrůle, protože odjakživa platilo a platí dodnes, že dokud člověk není odsouzený, je ve vyšetřovací vazbě. Tam byl tatínek celý rok – pořád ho vyslyšali a pod velkým nátlakem ho nutili, aby podepsal výpovědi, kterými se musel přiznat k tomu, co nikdy neudělal. Po roce vyšetřovací vazby byl soudní proces, ve kterém byl odsouzený na rok. Jenže do výkonu trestu se započítává i vyšetřovací vazba, takže od soudu měl jít hned domů. Místo toho ho odvezli do koncentračního tábora do Jáchymova, kde byl ještě další rok.
My jsme si toho byli vědomi, tak se potom všichni divili, že odmítáme vstoupit do pionýrské organizace (komunistická organizace, která dětem vštěpovala komunistickou výchovu) a Československého svazu mládeže.
Podle toho ale pak dopadly naše studijní vyhlídky a další profesní život.

- **Vážil jsem si ho za jeho pravdivost, poctivost, nezištnost a ochotu pomáhat** – v tom mně byl velikánským vzorem. **A tak ho znali všichni ti, kdo mu přišli na pohřeb. A bylo jich velice mnoho. Pohřeb mého otce byl obrovský, přišli tam lidi, kterým on někdy v životě pomohl.** Pomáhal z titulu své právnické profese například lidem, kterým za první republiky nezodpovědní zaměstnavatelé neplatili pojištění, takže po odchodu do důchodu nemohli prokázat rozhodnou odpracovanou dobu pro stanovení výše důchodu. Můj tatínek to všechno znal, pomáhal jim, **nikdy si nic nevzal**, byl velice nezištný. Toto jsem na něm nejvíce oceňoval a velmi jsem si ho za to vážil.
- Pád komunismu v roce 1989 uvítal tatínek s jásotem, pro něho to bylo vyloženě zjevení. Prožíval to s velkým zadostiučiněním, hlavně byl plný naděje, že se dočká **spravedlivého verdiktu rehabilitačního soudu. Usiloval totiž o to, aby mu potvrdili, že nikdy žádný protistátní čin nespáchal.** Komunisté potřebovali zastrašit lidi, aby se proti nim nebouřili, proto si vymýšleli nepřátele a soudní procesy se zrádci a zaprodanci (jak je nazývali). Vymysleli si, co ti lidé udělali, přinutili je, aby se k tomu přiznali, a to nebyla žádná legrace. Můj tatínek při výsleších dostal „jenom“ pár facek, když nechtěl říct, co se po něm chtělo, a zmlátili ho obuškem po holých chodidlech. Jeho kamarády ale mučili strašným způsobem. Všichni tito lidé pak v roce 1968 žádali o rehabilitaci. Bylo to už rozjednané, ale když sem přišli Rusové, všechno se zastavilo a znovu rehabilitační procesy nastaly až po roce 1989.
- **V roce 1991 byl u brněnského soudu rehabilitován v plném rozsahu** – soud zkonstatoval, že nikdy žádný zločin nespáchal a že byl rozsudek neplatný a protiprávní. Ale 20 let života musel strávit jako občan druhého řádu, jako člověk neustále šikanovaný a vykořisťovaný. A dívat se, jak se jeho osud lepí i na jeho děti a nemůže s tím nic dělat. Takže když se v roce 1991 dožil spravedlivého rozsudku rehabilitačního soudu, byla to pro něho veliká satisfakce, ale všechny další překotné události v 90. letech už vnímal jako nemocný člověk. Zemřel v roce 1995 ve věku 83 let. Ale byl velice rád, že se pádu komunismu dožil, to bylo pro něho veliké vítězství.

2.7.4. Rozhovor s P. Mgr. Vojtěchem Daňkem, synem Š. Daňka

Natočit rozhovor s prastrýcem Vojtěchem jsme se vydali dne 6. 2. 2018 do jeho místa působení, na faru v Hradčovicích. Očekával nás a náš rozhovor s natáčením trval asi 20 minut. Nejmladší syn našeho pradědečka také svými názory a vzpomínkami obohatil naše poznání.

- Charakteristika mého tatínka je z mé strany trochu zvláštní a zajímavá. Jsem totiž z početné rodiny, druhý nejmladší ze sedmi sourozenců. Vzhledem k tomu, že byl mezi námi sourozenci velký věkový rozptyl, svého tatínka jsem vnímal (to mohu říci až s odstupem času) spíš jako dědečka. Když jsem se narodil, bylo mu 46 let, takže když jsem byl ve vašem věku, byl to už starší důstojný pán. Vlivem věku už byl usedlý, ale byl to člověk **pracovitý, tzv. stará škola**, takže - co se týká **výchovy a dohledu** nad mým dospíváním - byl **přísný a kladl poměrně vysoké nároky**.

- Byl **hodně aktivní v organizaci Československý orel**, což byla katolická tělovýchovná organizace. Začal tam působit ještě před druhou světovou válkou, vlastně se tam seznámil i s mojí maminkou. Za nacismu byla organizace rozpuštěna, někteří čelní představitelé skončili v koncentračním táboře a někteří byli i popraveni. Byla to skupina, která diktátorům a totalitám velmi překážela, takže ji neměli rádi, a to se projevilo i po válce. Když skončila, organizace se obnovila, ovšem neuplynula dlouhá doba a došlo ke komunistickému převratu.
- **Od tatínka vím, že většina národa nemohla pochopit (lidé rozumní a inteligentní), co se to vlastně stalo, že vyhrála komunistická strana. Jak je možné, že je v normálních, svobodných volbách většina lidí zvolila. Ti, kdo přemýšleli, věděli, kam to asi povede – řízení celého státu, hospodářství a všech záležitostí, které s tím souvisejí.** Nikoho by tehdy ani nenapadlo, že by to mělo trvat několik desetiletí.
- V únoru 1948 se tedy dostali komunisté k moci a v srpnu téhož roku se na Svatém Hostýně konala velká, tradiční Orelská pouť, kde se sešlo několik desítek tisíc členů této organizace. Byli to lidé vesměs mladí, sportovně naladěni, plní elánu a optimismu, zvláště po druhé světové válce. S nadšením chtěli budovat poničenou zemi. Užší grémium vedení, kam patřil také tatínek, tam mělo internější schůzku, kde debatovali nad tím, co budou dělat, až komunisté padnou. **Byla tam vyslovena nějaká inkriminovaná věta, které se chytili komunisté, kteří tam měli svoje agenty, donašeče, udavače (pronikla mezi ně státní bezpečnost)** a všechno tam sledovali. Bylo tam tedy řečeno něco, kvůli čemu pak čelní orelišti představitelé dostali těžké tresty (16 až 20 let vězení, doživotí). Můj tatínek přímo v tuto inkriminovanou dobu přítomen nebyl, někdo to pak u soudu dosvědčil. Takže měl velké štěstí – za to, že nebyl přítomen velezrádné větě, dostal pouze rok vězení.
- Odvezli ho do známé uherskohradištské věznice, kde vládl pan Grebeníček a jeho společníci – byli to sadisté, surovci, vyšetřovatelé, kteří nevybíravými metodami tyto lidi vyslýchali. Vyslýchali je, jako by byli zločinci, přestože z našeho pohledu vůbec nic neprovedli. Pouze se chtěli věnovat sportovní organizaci a nemohli pochopit, proč by komunisté měli vést naši zemi. Při vyšetřování se používaly metody jako elektrické šoky, bití po patách – prožil to i tatínek, nerad o tom mluvil. V této těžké vyšetřovací vazbě byl celý rok, potom měl soud, odsouzen byl na rok. Když někdo prožije delší dobu ve vyšetřovací vazbě, počítá se mu to do doby trestu, měli ho tedy propustit, protože rok, za který byl odsouzen, si už odseděl. Ale opět se ukázala svévole komunistů, dělali si, co chtěli, právo pro ně nic neznamenal. Ještě na další rok ho poslali do Jáchymova do severních Čech, kde byly známé uranové doly, a tam pracoval po celou dobu trestu, celý rok.
- Když **se vrátil z vězení, dlouho nemohl najít práci.** V té době se v Uherském Hradišti budoval nový moravní most. Původní most byl za druhé světové války vyhozen do povětří - když Němci ustupovali, bourali komunikační cesty. Tatínek tam nějaký čas pracoval jako dělník. Po nějaké době našel zaměstnání sobě odpovídající. Vystudoval obchodní akademii, měl tedy vzdělání na to, aby se věnoval úřednické práci. Pracoval v jistém

uherskohradištském podniku. **Přestože dělal kvalifikovanou práci jako účetní na oddělení práce a mzdy, byl velmi špatně honorovaný, dávali mu velmi nízkou výplatu. Pro naši rodinu to nebylo jednoduché, poněvadž nás bylo sedm sourozenců a maminka s námi byla doma, věnovala se nám. Žili jsme z jednoho platu, takže jsme vyrůstali ve skromných podmínkách.** Ale nám to nevadilo, byli jsme šťastní a spokojení, protože jsme se měli rádi.

- Vzpomínám si na naše **zimní procházky po večerním Uherském Hradišti, kdy jsem tatínka držel za ruku a dívali jsme se do výkladů.** Jsou to vzpomínky, které se člověku vtisknou do paměti jako fotografie a pamatuje si je celý život. Tatínek přistupoval k mému vývoji správně otcovsky – to možná dnes mnohým malým chlapcům chybí. **Přibližoval mi to, co je charakteristické pro muže. Především mě vedl k pracovitosti. V době zemědělské sezony jsme každou sobotu jezdili na kolách na sedm kilometrů vzdálený Velehrad, kde jsme okopávali brambory a pěstovali zeleninu, protože financí moc nebylo. Na tom kousíčku půdy, který byl u tatínkovy rodné chalupy, jsme pracovali jako zemědělci. Moji starší sourozenci ještě dokonce zažili žně.**
Když jsme spolu pracovali, vedli jsme rozhovory.
- Tatínek velice **dbal na to, abych měl správnou představu o křesťanství.** Byla to doba, kdy bylo křesťanství pronásledováno a ten, kdo se hlásil k Pánu Bohu, byl pokládán za méněcenného. Náboženství se ve školách sice učilo, ale nějaký čas jsem chodil z celé školy do náboženství sám. O náboženských otázkách se na veřejnosti vůbec nemluvalo, z pohledu těch, kdo rozhodovali o životě společnosti, to nebylo správné. **Tatínek velmi důsledně dbal na to, abych správně pochopil křesťanství, abych měl správný pohled na svět.** Chtěl bych zdůraznit a podtrhnout, že **za celou dobu svého dospívání a vývoje jsem nikdy neměl zásadní pochybnosti ohledně víry. Byla to zásluha tatínka,** položil mi takové základy, že jsem se v této oblasti snadno orientoval a spíš jsem nechápal, že to někomu není jasné.
- Po tatínkovi jsem zdědil to, že jsem uměl rychle běhat, protože **tatínek v atletice vynikal.** Takže ke sportu mě přímo nevedl, ale shodou okolností jsem se ke sportu nakonec také dostal. Atletiku jsem dělal i aktivně, jako dorostenec a starší žák jsem dokonce získal i medaile. Tatínek měl radost z toho, že jdu jeho cestou. **Moje diplomy zarámoval a pověsil na stěnu a bylo vidět, že si na tom, že jsem měl úspěch ve sportu, zakládal.**
- Moji rodiče asi nepředpokládali, že bych se rozhodl pro kněžské povolání. Toto rozhodnutí ve mně zrálo delší dobu. Rodičům jsem to oznámil těsně před maturitou. Vpodvečer, když rodiče seděli v pokoji, jsem přišel za nimi a řekl jsem jim, že bych po maturitě rád studoval teologii. Určitě z toho měli radost, oba dva byli věřící, celá naše rodina měla kladný vztah ke křesťanství. Tatínka to ale zřejmě trochu zarazilo, protože jsem měl pět sester a nejstaršího bratra, který byl ode mě starší o 16 let a zůstával svobodný, neměl děti. Když jsem se rozhodl pro kněžství, znamenalo to, že rod Daňků vymře, nikdo neponese dál jméno Daněk. Bratr se ale nakonec oženil a má dva syny, takže když se narodil první syn, Štěpán Daněk, tatínek pookřál a byl spokojený.

2.7.5 Část rodokmenu rodiny Daňků (kniha a list – strom života)

Od paní Evy Komárkové jsme si zapůjčili publikaci s názvem Historie rodu Daňků, kterou na zakázku vypracovala paní Sylvie Rybníčková z Napajedel. Na základě údajů vyhledaných v matrikách sestavuje rodokmeny a rodové stromy.

Z uvedeného podkladu jsme zjistili podrobnější informace o předcích, prarodičích, rodičích a sourozencích Štěpána Daňka. Jsou zde i data narození, úmrtí, datum a místo sňatku rodičů zkoumané osobnosti.

Dále jsme se dozvěděli, že Štěpán Daněk pocházel z rodiny stolaře a kostelníka Ruperta Daňka. Je z toho tedy patrné, že náš pradědeček vyrůstal v křesťanském prostředí a k víře byl vychován, proto k ní později i se svou manželkou vedl i své děti.

Na tomto dokumentu jsme měli možnost zamyslet se nad rodinnými kořeny našeho rodu. Poznali jsme, že pradědeček Štěpán pocházel z vážené křesťanské rodiny. Jeho rodinní příslušníci, předkové se živilí zemědělskou prací nebo řemeslem.

Zajímavostí pro nás bylo zjistit, že bratr naší zkoumané osobnosti František se stal saleziánským misionářem v jihoamerické státě Peru. Byl katolickým knězem. Náš tatínek Viktor Šlampa při své pracovní cestě do Peru navštívil jeho dřívější působiště v Limě, saleziánskou školu. (Viz fotografie v příloze č. 1). Pro stejné povolání kněze se rozhodl i člen další generace rodiny, jeden ze synů pradědečka Štěpána, tedy náš prastrýc Vojtěch. Zsvětil také svůj život Bohu a v současnosti slouží své farní rodině zde na Moravě, v obci Hradčovice u Uherského Hradiště.

Také rodinná větev pradědečkovy manželky Evy (rozené Skácelové z Uherského Hradiště) patřila svým sociálním původem k té části společnosti, která byla komunistickému režimu nepohodlná a byla tedy pronásledovaná. Zejména samotným znárodněním všeho rodinného majetku. O tom jsme se dozvěděli z výpovědí našich pamětníků.

Na závěr této kapitoly konstatujeme, že pro nás nebylo jednoduché zorientovat se ve stromu života a vybrat správné informace o osobnosti, kterou studujeme. S takovými odbornými materiály nejsme zatím zvyklí pracovat, v zápisech z matrik či v grafech se teprve učíme orientovat.

Přehled údajů o rodině Štěpána Daňka:

otec:

Rupert (27. 3. 1859 – 15. 7. 1939)

matka:

Cecilie, roz. Kutrová (20. 2. 1876 – 1. 12. 1922)

sourozenci:

Rupert (5. 11. 1905 – 1. 8. 1927) - učitel

P. František (7. 10. 1908 – 7. 6. 1980) - salesiánský misionář v Peru

manželka:

Eva Daňková, roz. Skácelová (3. 11. 1919 – 18. 4. 2010)

dcera JUDr. Miloslava Skácela – úspěšný a známý advokát, politický činitel a kulturní organizátor ve slováckém regionu, předseda advokátní komory v Brně, funkcionář Československé strany lidové, od května 1945 do února 1948 předseda ONV, přátelil se s předními českými katolickými literáty (Jan Čep, Jan Zahradníček, Jan Kostohryz, František Křelina, Albert Vyskočil) – jezdili za ním do Uherského Hradiště
Byl odsouzen v procesu se Zelenou internacionálou v r. 1952, ve vězení strávil 9 let

děti:

Štěpán Daněk	(nar. 31. 3. 1941)
Marie Šáchová	(nar. 25. 3. 1942)
Pavla Černá	(nar. 18. 9. 1944)
Jitka Lysoňková	(nar. 1. 12. 1946)
Eva Komárková	(nar. 24.12.1951)
P. Mgr. Vojtěch Daněk	(nar. 30. 1. 1957)
Mgr. Helena Minaříková	(nar. 6. 12. 1961)

vnuci:

Miroslav, Ivan, Pavel, Vojtěch, Martin, Adam, Lukáš, Břetislav, Štěpán a Jakub

vnučky:

Blanka, Barbora, Hana, Zuzana, Helena, Zdeňka, Terezie a Helena

pravnucci:

Dominik, Filip, Michal, Ondřej, Tomáš, Jonáš, Ondřej, Alexandr, Dominik, Ondřej a David

pravnučky:

Valérie, Beáta, Tereza, Julie, Markéta, Veronika, Magdalena, Barbora a Klára

2.7.6 Výpis z dokumentace, Moravský zemský archiv, pracoviště Státní okresní archiv Zlín - Klečůvka.

Na písemnou žádost jsme obdrželi emailem dne 3. 11. 2017 **kartičku zaměstnance n. p. Svit**, předtím Baťových závodů Š. Daňka z jeho původního pracoviště v Gottwaldově. Patřila k jeho činnosti informátora pracujícího ve prospěch firmy Baťa, a.s. Zlín. Jsou na ní uvedeny osobní údaje zaměstnance, datum přijetí (11. 8. 1932) a propuštění (7. 2. 1949) vč. důvodu: Ve vazbě od 5. 1. 1949 Svit-2051-OTE-9044-98-0

Další materiál zaměstnance obsahuje mimo osobních údajů tabulku s výší mzdy, výší úspor na kontě v jednotlivých letech (firma Baťa, a.s.) dale také tabulku stručného hodnocení pradědečka během let 1936 – 1939 (Hodnoceno: funkce - účetní, chování – velmi dobré, povaha - přímá, poměr k práci – věrný) . Pradědeček pracoval v oddělení 1202.

Tyto materiály potvrzovaly informace o jeho pracovním zařazení v období před zatčením, byly však velmi stručné, spíše šlo o evidenci zaměstnance.

2.7.7 Spis Š. Daňka, dokumenty z Archivu bezpečnostních složek

Pracovali jsme s dokumenty, které pro rodinu a naše účely (badatelské) vyhledal a zaslal v elektronické podobě na naši žádost :

Archiv bezpečnostních složek, (fond SÚMV, Ministerstvo národní bezpečnosti, Krajská správa SNB Brno)

Dnes Ministerstvo vnitra České republiky, Archiv bezpečnostních složek

Badatelna Kanice

sídlo: Kanice 176, Brno-venkov

Kontakt: tel.: 221 008 178

Lustraci provedla Anna Marie Rabová, Archiv bezpečnostních složek Na Struže, dne 15.2. 2018

Další údaje z dokumentace:

Č.j. ABS-S 1016/2018

Registrační číslo spisu : 10588 AC: 2681.

Štěpán Daněk nar. 23.11. 1911, krycí jméno : Hrad, kategorie: útvar Brno.

Objekt archivu se nachází v katastru obce Kanice u Brna, ale přístupný je pouze z části Brna-Líšeň po účelové komunikaci v lese. Spis našeho pradědečka jsme si jako rodinní příslušníci Š. Daňka předem vyžádali. Pracovníci archivu pořídili pro účely našeho bádání DVD, na němž byly shromážděny desítky stránek z různých archivních dokumentů zdrojů. V této podobě bylo nesmírně obtížné se v nashromážděných dokumentech zorientovat.

V našem sourozeneckém týmu jsme byli rádi, že takový autentický materiál, i když jen naskenovaný, můžeme vidět. Poprvé jsme něco takového viděli na vlastní oči, poprvé jsme spatřili na každé stránce výpovědi jeho úhledný vlastnoruční podpis. Záznamy výsledků a jiné údaje nám přiblížily detaily těchto nejtěžších a krutých chvil, které předcházely pobytu ve věznici.

Zjištěné významné poznatky:

-Značka spisu: č.j. 11846 až 11929/49:

„Jmenovaný se dopustil zločinu VELEZRADY, podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky tím, že v době od 15. 3. 1948 až do doby svého zatčení spolupůsobil na budování ilegální protistátní orelské zpravodajské sítě z bývalých naprosto spolehlivých členů Orla, za tím účelem, aby zničili nebo rozvrátili lidově demokratické zřízení a hospodářskou i společenskou soustavu v ČSR, zaručenou ústavou.

Aby toto mohli uskutečnit, navázali spojení s jinými ilegálními organizacemi, případně s jejich ústřednami, které byly v tu dobu na území ČSR vybudovány.

Mimo to, navázali spojení s naší zahraniční emigrací, jejímž prostřednictvím hodlali vejít ve styk přímo s cizí mocí i s cizími činiteli, za uskutečněním snazšího násilného zvratu lidově demokratického zřízení v ČSR.

A konečně celá ilegální protistátní organizace navázala osobní styk prostřednictvím faráře Josefa Kunického s agentem cizí moci Jaroslavem Šmídem, který byl na území ČSR vyslán, s úkolem spáchatí atentát na presidentu republiky Klementu Gottwaldovi, případně na jiných politických činitelích veřejného života.“

III – Aa-31902/50360-48

A 1251/6339-c-49

-Objektový podsvazek 399/8, který byl zaveden 20.4. 1962 a ukončen 19.8. 1968, archivní číslo 116/Brno:

Na str. 2 je zde uveden mezi ostatními obviněnými náš pradědeček, který, jak je uvedeno zde, byl zaměstnán jako účetní v Kovodělu v Jarošově u Uherského Hradiště.

Na úředním záznamu velitelství oddílu Státní bezpečnosti v Gottwaldově je jako den zatčení uvedeno datum 4. leden 1949, kde je pradědeček označen jako podezřelý z protistátní činnosti. Tentýž den byl podle tohoto záznamu exkortován ke krajské úřadovně Státní bezpečnosti do Uherského Hradiště.

-Rozsudek:

V textu rozsudku se uvádí, že mezi dalšími zde vyjmenovanými byl „Štěpán Daněk vinen tím, že spolu s dalšími přistoupili v době od března 1948 do začátku roku 1949 v Brně a jinde k protistátní organizaci v úmyslu podvracet lidově demokratické zřízení republiky a její společenskou a hospodářskou soustavu zaručené ústavou, činností organizace se účastnili... Štěpán Daněk v téže době a tamtéž dověděvše se hodnověrným způsobem, že se chystá zločin v §2 zák. č. 231/48 Sb. uvedený, neoznámili to neodkladně hodnověrným způsobem bezpečnostnímu úřadu, čímž spáchali zločin neoznámení trestného činu podle § 35 odst. 2 cit. Zákona a odsuzují se za to podle § 35 odst. 1 zák. č. 231/48 Sb. k trestu těžkého žaláře zostřeného ¼ s jedním tvrdým ložem v trvání jednoho roku...

Všem se započítává do trestu zajišťovací a vyšetřovací vazba a to Štěpánu Daňkovi od 4. 1. 1949 od 17:30.

Dále se uvádí, že „všichni obžalovaní si byli vědomi, že jde o činnost protistátní, do ní se zapojili, a proto jsou uznáni vinnými tímto zločinem“. U pradědečka však bylo připsáno, že „Nebylo prokázáno, že by se zapojil do protistátní činnosti v uvážení těchto okolností“. Toto závěrečné vyhodnocení bylo patrně důvodem nižšího trestu než u jiných představitelů Orla.

V další části rozsudku se píše, že „Štěpán Daněk byl informován Tomášem Holčíkem o průběhu pokynů, kterých se mu dostalo po schůzi konané v Brně na Velikonoční pondělí. Tento obžalovaný se též zúčastnil schůzky u sv. Antoníčka v Blatnici p. sv. Antoníčkem, avšak nebyl přítomen do konce jednání. Na hostýnské pouti, kam byl pozván Holčíkem, byl též přítomen schůzce, kde se dávaly pokyny a podávány byly zprávy. Slyšel, že Holčík dostal heslo „Cyril“ a byl poučen o psaní tajným inkoustem. Zúčastnil se také schůzky, kde P. Kunický mluvil o katolické akci. Doprovázel na těchto schůzkách Holčíka, sám však nebyl vyzván k zapojení se do protistátní činnosti, a tudíž spolupráci v tomto směru také neslíbil“.

-Na straně 48 tohoto spisu jsou jmenováni hlavní členové ústředí v Brně (Orla), tj. čelní představitelé: Koukal, Morávek, Kozlovský, prof. Malášek, dr. Jurák, bohoslovec Holub, Holčík, P. Kupka.

Na tomto místě je také formulován závěr, že „se považuje za prokázané, že Štěpán Daněk se aktivně účastnil příprav k uskutečnění násilného zvratu lidově demokratického zřízení v ČSR a že se plně zapojil do ilegální protistátní práce Orla“.

-Jméno pradědečka jsme mohli vidět také v archivním protokolu vyšetřovacích svazků KS MV Gottwaldov, vedle jmen dalších orelských funkcionářů, např. tatínka nám známého starosty Orla ve Zlíně pana Tomáše Holčíka staršího.

-Na kartičce je uvedeno registrační číslo svazku: S – 10588, svazek je veden u KS MV Brno, archivní číslo svazku je V – 2681/Š. a místo uložení svazku se uvádí: Brno 26

Protokoly - zápis o výpovědi:

Zápis z výpovědi:

Datum: 7. 1. 1949 (na protokolu je omylem rok 1948, ale z kontextu, dodatku výpovědi 17. 1. 1949 je jisté, že jde o omyl, překlep zapisujícího)

Místo: věznice krajského soudu v Uherském Hradišti

Vyslýchaný: Štěpán Daněk, nar. 23. 12. 1911, úředník

Z obsahu:

- Vyslýcháný uvedl, že od 8 let se věnoval činnosti v bývalé tělocvičné jednotě Orel. V pozdějším věku jako necvičící byl ustaven jednatelem župního cvičitelského sboru Velehradské župy, později vedl v župě lehkotletický odbor. Byl exponentem Československé strany lidové a touto stranou byl vyslán do Místního národního výboru Zlína. Proto se vzdal funkce v župě a ponechal si pouze funkci starosty v místní jednotě Orla ve Zlíně až do jeho zrušení při událostech Února 1948.
- Také po těchto událostech přestal být členem MNV
- V r. 1946 byl zvolen jako třetí náměstek starosty Velehradské župy, což vykonával do dnů rozpuštění Orla na Uherskohradištsku.
- V další části výpovědi popisuje, jak se zúčastnil několika schůzek při pouti v Blatnici pod sv. Antonínem dne 13. 6. 1948, poté při pouti na Svatém Hostýně 28. -29. srpna 1948.
- Popisuje ve své výpovědi vlastní pohled na schůzky s dalšími představiteli Orla, jichž se zúčastnil. Snaží se vysvětlit, o čem jednali: šlo v Blatnici pod sv. Antonínem o diskuse k tématu uvedení tzv. katolické akce do života (to bylo sdružování mládeže, která by se dle sdělení pradědečka scházela za účelem častějšího přistupování k svatému přijímání).
- Tuto otázku uzavírá sdělením, že přišli k závěru, že není jednotného hlediska o tom, co vlastně katolická akce je, a bylo zde hovořeno o tom, že je v proudu jednání biskupů s ústředním akčním výborem Národní fronty o umožnění spolkové výchovy mládeže v rámci katolické akce. Je patrné, že pradědeček se snažil zmírnit význam těchto jistě důležitých rozhovorů, jak to jen dokázal a uměl.
- Na Hostýně pradědeček popisuje, jak tam při pouti viděl, že se účastníci shromáždění sešli u poutního domu, bylo to asi 200 lidí, zejména mládež. Zpívali a za doprovodu dechové hudby také provolávali hesla, např. „Obnovte Orla, My chceme Orla, Ať žije Šrámek“. Popsal, jak po zákroku příslušníka člena SNB (Sboru národní bezpečnosti) bylo do tohoto jednání upouštěno.
- Popisuje ve své výpovědi schůzky na pokojích noclehárny při dvoudenní pouti na Svatém Hostýně. Na nich se sešli v malém počtu představitelů, bývalí funkcionáři Orla a jeden bohoslovec. Vedli debaty o Katolické akci.
- Pradědeček vypověděl, že tyto rozhovory a schůzky považoval za legální.

Dodatkový zápis o výpovědi

Datum: 17.1. 1949

Místo: věznice krajského soudu v Uherském Hradišti

Vyslýcháný: Štěpán Daněk, nar. 23. 12. 1911, úředník

Z obsahu:

- Štěpán Daněk v této výpovědi upřesňuje a doplňuje výpověď ze 7. ledna 1949.
- Velmi do detailů popisuje podrobnosti schůzky v Blatnici pod svatým Antoníčkem, dále sděluje jména lidí, kteří se těchto schůzek spolu s ním zúčastnili.
- Ve dnech 28. - 29. srpna 1948 se zúčastnil na Svatém Hostýně vždy ve společnosti Holčíka tří tajných schůzek, o kterých se psalo v původním zápise.
- Na konci tohoto spisu pradědeček doznává, že se jednalo o tajné ilegální schůzky, na kterých jednali o ilegálním spojení bývalé župy Orla, o podávání tajných zpráv, které měly být ve zvláštních případech, pravděpodobně podle závažnosti psány tajným inkoustem. Je popsán i způsob, jak psát, jak tyto zprávy číst.
- Zápis je ukončen pradědečkovou větou: „Případ jsem nikde na příslušných místech neoznámil proto, že jsem to nepovažoval za nutné“.

Na závěr této kapitoly o dokumentaci v archivech bezpečnostních složek malá zajímavost z pozdějšího období, kdy se již ve stáří náš pradědeček chystal na účast na jedné velké církevní události:

V dokumentu ze Správy národní bezpečnosti, pasového a celního odboru v Uherském Hradišti z 20. října 1989, tedy těsně před tzv. sametovou revolucí, je uvedeno, že pradědeček, ačkoliv nevycestoval do kapitalistických států ani Jugoslávie, měl obdržet od cizince Norberta Scheinera z NSR (Německo) dar, devizové prostředky, aby mohl spolu s dalšími vycestovat do Rakouska, Itálie. Je zde zapsáno, že Štěpán Daněk a další občané zamýšlejí se zúčastnit v Římě slavnosti svatořečení Anežky Přemyslovny. Rovněž je zde zapsáno, že pradědeček má příbuzného žijícího v zahraničí, v kapitalistických státech. Je jím pan Vojtěch Skácel, žijící od r. 1948 bez souhlasu československých úřadů v zahraničí.

Shrnutí ke studiu vyšetřovací a vězeňské dokumentace:

Štěpán Daněk byl roku 1949 odsouzen Krajským soudem v Brně k 1 roku odnětí svobody a stal se politickým vězněm. (§ 35 odst. 1 zákona č. 231/48 Sb. k trestu těžkého žaláře zostřenému ¼ s jedním tvrdým ložem v trvání jednoho roku).

Po roční vazbě si trest odpykával v Jáchymově. Jde o místo k výkonu trestu politických vězňů u nás nejznámější. V době komunistické totality zde v uranových dolech, pracovních táborech těžce pracovali političtí vězni, z nich zde mnozí zemřeli.

2.7.8. Rozhovor s Tomášem Holčíkem ml., bývalým starostou Orla Zlín

Dne 1. 3. 2018 jsme navštívili po předchozí domluvě již podruhé orlovnu ve Zlíně. Setkali jsme se zde s panem Tomášem Holčíkem mladším, bývalým starostou Orla, a natočili s ním rozhovor. Tomáš Holčík ml. byl starostou zlínského Orla v letech 1994 – 2007. Jeho otec, Tomáš Holčík starší, byl uvězněn společně s naším pradědečkem v souvislosti s činností ve spolku Orel v 50. letech, zemřel v r. 1988.

Tomáše Holčíka ml. jsme se dotázali, zda něco ví, pamatuje si o historii a osobnostech Orla ve Zlíně v 50. letech. Nejdůležitější poznatky z výpovědi pana Holčíka mladšího:

- Tatínek tohoto pamětníka pan Tomáš Holčík starší, (* 5. 2. 1915 +16. 5.1988) byl náčelníkem zlínské jednoty Orla, za jehož vedení v období před II. sv. válkou i po ní dosáhlo orelské hnutí v tomto městě nejvýznamnějších výsledků v historii.
- Po Únoru 1948 byl spolu se Štěpánem Daňkem a dalšími zatčen a za vykonstruovanou velezradu byl odsouzen na pět let vězení v Jáchymově. Kromě práce v uranových dolech byl potrestán ztrátou majetku, pokutou 25 tisíc korun a ztratil také na deset let po návratu z vězení svá občanská práva.
- Po návratu z vězení pracoval v Československé straně lidové
- V r. 1968 se spolu s dalšími pokusil obnovit ve Zlíně činnost Orla a také činnost katolického Skauta. Podařilo se mu to jen u organizace Skaut.
- Byl rehabilitován až po své smrti v r. 1990.
- In memoriam mu bylo uděleno vyznamenání – pamětní list „Za významné přispění k rozvoji župy Velehradské a jednoty Orla ve Zlíně i za osobní statečnost v období totality“.
- Orlovna ve Zlíně byla uzavřena státní bezpečností již 25. února 1948, veškerý majetek byl zabaven.
- Vzpomněl Orelskou pouť na Svatém Hostýně, kde se sešlo obrovské shromáždění věřících lidí, kteří nesouhlasili s komunismem. Komunisté se začali bát a začali zatýkat členy Orla z ústředních výborů i ty, kteří pomáhali při organizaci.
- Popisoval nám kruté podmínky ve věznici v Uherském Hradišti, kde byl uvězněn a vyslýchán i náš pradědeček. V roce 1950 tam dokonce muselo zakročit vedení státní bezpečnosti.
- Po odsouzení pak museli těžce pracovat v jáchymovských dolech.
- Při vší té hrůze si tam dovedli i pomoci, někteří kněží (také uvěznění) tam i tajně sloužili mše.
- Orel pak obnovil v naší zemi i ve Zlíně svoji činnost v roce 1990.

Pana Holčíka jsme se na závěr dotázali, **zda ví, jaké to byly věty, které rozhodly při schůzce na Svatém Hostýně o odsouzení skupiny Orlů**, kdy jeho tatínek byl přítomen a dostal pět let, kdežto pan Štěpán Daněk byl v tu chvíli na toaletě, což se dokázalo, a tudíž byl odsouzen na kratší dobu. Bohužel pan Holčík tyto věty také nezná.

2.7.9. Video pro prezentaci projektu

Paní Jitka Andrysová nám připravila několik seminářů, na nichž nám vysvětlovala vhodné a rozmanité formy, jak můžeme výsledky bádání v projektu prezentovat, jaké výstupy zpracovat. Jedním z nich, pro nějž jsme se rozhodli, je vytvoření videa ve spolupráci s profesionálním kameramanem a střihačem České televize. Toto natáčení také zprostředkovala paní Jitka Andrysová.

Po předchozí přípravě podkladů a materiálů jsme se dostavili 18. března 2018 do studia Zlín ve Zlíně na Hradské ulici. Zde jsme pod vedením pana Janišky, kameramana a střihače, pracovníka České televize, vytvořili pětiminutový film. Vznikl z podkladů - rozhovorů s pamětníky a dokumentačních materiálů včetně hudby (Orelský pochod). Pracovali jsme přibližně 4 hodiny. Velmi se nám tato činnost líbila, protože jsme poznali způsob, jak se takové filmy sestavují a natáčejí.

Měli jsme radost z toho, jak připravená orelská hymna velmi pěkně doprovodila jednotlivé snímky a videa.

Výsledek této práce považujeme za zdařilý a doufáme, že bude bavit i všechny diváky, kteří video uvidí.

2.7.10. Exkurze v bývalé věznici v Uherském Hradišti

V rámci našeho bádání jsme se spolu s dalšími spolužáky a paní učitelkou vypravili dne 13. dubna 2018 na exkurzi do budovy bývalé věznice v Uherském Hradišti. Tuto akci zorganizovala naše základní škola v rámci letošního projektu ke 100. výročí vzniku Československé republiky, kdy žáci poznávají jednotlivé historické etapy v jejím stoletém trvání.

Za II. světové války byla tato věznice využívána gestapem ke shromažďování politických vězňů před transportem do koncentračních táborů. Po skončení války se zde konaly lidové soudy a na nádvoří věznice dokonce veřejné popravy. V době komunismu zde byli vyšetřováni Státní bezpečností, věznění a týraní lidé nepohodlní tomuto režimu.

Vzhledem k tomu, že k těmto osobám zde týraným patřil i náš pradědeček, náš prožitek z návštěvy tohoto místa byl o to silnější. Když jsme procházeli zchátralou budovou, kde se uskutečnilo tolik zla, živěji jsme si mohli představit, co tady pradědeček Štěpán před léty vytrpěl.

Od paní průvodkyně jsme se dozvěděli důležité informace:

- Když zatčeného jedince do věznice přivezli, zavřeli ho do místnosti, kde musel čekat několik dnů i týdnů, než se uskutečnil jeho první výslech.
- Při vyslýchání byly používány donucovací prostředky, některé byly stejné jako v 16. století.
- Největším postrachem pro vyslýchané byly tzv. „Grebbečkové boty“ – elektrické šoky, které způsobily většině takto vyslýchaných doživotní následky.
- Když vyslýchaný vlivem týrání omdlel, vzkřísili jej a ve své činnosti pokračovali. Brutálně je mlátili, zavírali do temných místností, dokonce i popravovali.
- Rodiny o svých zatčených příbuzných neměly žádné informace. Vězňům sice bylo v některých případech povoleno napsat domů dopis, ale museli uvést nepravdivé údaje. Například to, že mají dostatek kvalitního jídla, ve skutečnosti je ale nechávali hladovět.

Závěr: Prohlídka trvala asi hodinu a byla velmi skličující.

2.7.11. Vzpomínka Heleny Minaříkové, nejmladší dcery Š. Daňka

Prateta Helena nám do naší knihy zaslala svoji vzpomínku dne 2. dubna 2018 písemnou formou. Její slova jakoby scelila, sjednotila a uzavřela předchozí výpovědi pamětníků:

„Pročítám si vzpomínky svých sourozenců. Každý si vybavuje něco a vpodstatě se vzpomínky sbíhají v jeden konkrétní závěrečný obraz, který nosím v sobě i já. Mí rodiče mi předali víru v Boha, kterou vnímám jako neodlučitelnou součást života a přeji ji všem lidem.

Přemýšlím, jakou krátkou vzpomínku na tatínka mám použít ve svém příspěvku. Třeba tuto: Po maturitě v roce 1981 jsem nastoupila do svého prvního zaměstnání do okresního průmyslového podniku JAKOS v Uherském Hradišti, kde tatínek dříve pracoval. Potkávala jsem se tam s lidmi, kteří tatínka znali jako svého někdejšího kolegu. Těšilo mě, když jsem z jejich úst slyšela: „Tvůj otec byl správný člověk. Co řekl, za tím si vždycky stál. A bylo na něho spolehnoutí.“

III. Výsledky bádání

V období od jara 2017 do května 2018 jsme se věnovali zkoumání života našeho pradědečka Štěpána Daňka z Uherského Hradiště a také zpracování všech získaných materiálů: informací, podkladů a dokumentů včetně audiozáznamů a videozáznamů, fotografií apod. Jeden člen týmu, nejstarší z bratrů Dominik využil při tomto projektu již částečně své zkušenosti z předchozího obdobného projektu v rámci organizace Post bellum – Příběhy našich sousedů z r. 2015.

Činnost rodinného týmu tří bratrů, žáků základní školy pod vedením ředitelky školy Zdeňky Jančíkové a za pomoci rodičů Heleny a Viktora Šlampových přinesla zajímavé výsledky.

Při své badatelské činnosti jsme vytvořili následující výstupy a produkty, které považujeme za výsledky naší práce.

1. **Kniha „Životní příběh Štěpána Daňka“.** Jejím cílem je dokumentovat naši více než roční činnost a zachovat shromážděné materiály spolu s dalšími obrazovými dokumenty formou příloh. Chtěli jsme touto knihou také poděkovat členům rodiny za jejich pomoc při badatelské činnosti a především vyjádřit velkou vděčnost našemu pradědečkovi za jeho krásný život.
2. **Video „Štěpán Daněk“** vytvořené ve spolupráci s panem Janiškou, pracovníkem České televize, studio Zlín. Film v celkové délce 5 minut vznikl 18. března 2018 na podkladě rozhovorů s pamětníky a dokumentačních materiálů.
3. **Myšlenková mapa: „Životní zahrádka našeho pradědečka Štěpána Daňka“.** Pokusili jsme se ke konci naší práce shrnout informace, které jsme se dozvěděli, do přehledné myšlenkové mapy.

Bylo mnoho nádherných činností a záslužných prací, kterým se náš pradědeček věnoval. Zamysleli jsme se u této myšlenkové mapy především nad tím, jak a čím přispěl svým životem a dobrou povahou, prací a úsilím, láskou a přátelstvím ke zkrášlení, obohacení a naplnění života svých blízkých: rodiny, přátel, sousedů, známých, bratrů v Orlu, spolupracovníků a všech lidí, s nimiž se setkal. Když jsme obrázek malovali, hovořili jsme spolu o tom, kolik asi dalších činů a oblastí působení by bylo v jeho životě, kdyby mu komunistický režim nezabránil působit například v Orle, kdyby mohl vystudovat, pracovat na pozici, která by odpovídala jeho schopnostem. I tak byl ale jeho život velmi bohatý a záslužný.

Květiny, které vyrostly na Velehradské zahrádce u Daňků.

*Jsou to květiny životních radostí našeho pradědečka Štěpána. Všechno to, čemu se rád věnoval jak v mládí, tak i potom, co se vrátil z kriminálu. Je vidět, že si toho ještě uměl dopřát a naložit hodně, jeho zájmy byly **různorodé a hodnotné.***

*Tehdejší státní poměry a pronásledování komunisty mu jeho životní prostor ohradilo pevným **plotem.** A také mu přinesly mnoho trápení – to je zobrazeno **temnými mraky,** které se v životě objevily, přešly, ale nezanechaly pradědečka v trvalém smutku či hořkosti.*

Víra v Boha, přátelství a pěkné vztahy s lidmi mu přinášely do života i přes překážky a těžkosti životodárné slunce, naději a prohřívaly jeho dny. Dožil se pěkného věku 83 let.

4. **Zvukové záznamy** rozhovorů s 5 pamětníky, kteří vzpomínají na Štěpána Daňka, svého tatínka. Celkový rozsah: 94 minut.
5. **Videozáznam** z rozhovorů s 4 pamětníky, kteří vzpomínají na Štěpána Daňka, svého tatínka.
6. **Osobní zážitky účastníků:** členů badatelského týmu, tj. Dominika, Filipa a Michala Šlampových, tak i jejich rodičů a pedagogů.

IV. Limity studie, možnosti dalšího zkoumání

Po dobu trvání projektu jsme se pravidelně scházeli nad získanými materiály a podle doporučení a rad paní ředitelky Zdeňky Jančíkové jsme se snažili sestavit životní příběh našeho pradědečka Štěpána Daňka. Plnili jsme dílčí úkoly, natáčeli rozhovory a videa, studovali a pořizovali výpisky, přepisovali rozhovory, prohlíželi materiál apod. Přemýšleli jsme, jak získané poznatky vyhodnotit, jaké závěry a poučení můžeme formulovat.

Jsme si vědomi, že naše bádání nemůže zatím přinést takové výsledky, které by komplexně a v celistvosti, do detailů a beze zbytku, bez chyb a možných zkreslení zachytily celý život a význam této studované osobnosti, všechny okolnosti pronásledování čelných představitelů Orla. Toto uvádíme, přestože jsme se snažili pracovat podle svých sil, schopností a tématu jsme se po celou dobu projektu systematicky, svědomitě věnovali.

Domníváme, že z výpovědí přímých pamětníků a dále studiem pramenů se nám podařilo získat dostatek cenných informací proto, aby byly odhaleny nespravedlivé činy komunistického režimu a na příkladu osudu jednoho nevinného člověka je toto svědectví pro budoucnost zachováno.

Protože jsme pracovali s více zdroji, informace se částečně shodovaly a „překrývaly“. Tím se jejich věrohodnost a objektivita zvýšila. A přece je potřebné se poctivě zamyslet i nad tím, jaké má tato studie limity.

Uvědomujeme si, že výpovědi jednotlivců mohou svým subjektivním zaměřením pouze přispívat k ucelenému poznání studované osobnosti.

V naší studii považujeme za určité rezervy a limity zejména tyto skutečnosti:

- Oslovili jsme a vyslechli celkem malý počet pamětníků. I někteří členové rodiny, jeho děti, se zdráhali poskytnout nám rozhovor s tím, že to, co řekli jejich sourozenci, již nedovedou příliš doplnit. V dalším období, pokud by někdo chtěl na naše bádání navázat, by mohlo být doplněno bádání o další výpovědi, vhodné otázky a odpovědi ostatních dosud žijících členů rodiny.
- Bylo by možné ještě další osobnosti mimo rodinu oslovit a zapojit do rozhovorů, do bádání, s cílem zpřesnit a doplnit poznatky např. o aktivitách pana Daňka v organizaci Orel. Také prostudovat hlouběji dokumenty z archivů, týkající se této organizace.

- Nepodařilo se nám získat více detailních údajů a informací, které by precizně datovaly jednotlivé úseky v životě naší zkoumané osobnosti. (Pracovní a orelské aktivity apod.).
- Nepodařilo se nám vypátrat, jaká to byla věta, která rozhodla při schůzkách na Svatém Hostýně o odsouzení řady členů Orla.
- Pokud by bylo více času, bylo by možné zajistit rozhovor s dalšími pamětníky z místa jeho bydliště v závěrečném období jeho života.

Jako další příležitost k rozvíjení studovaného tématu bychom navrhli postupovat v bádání v rodinné větvi manželky Štěpána Daňka a věnovat se jejímu otci, JUDr. Skácelovi z Uherského Hradiště, jak o něm základní informace uvádí kap. 7.5. I tato osobnost může poskytnout svým životem velké poučení a příklad.

V této kapitole jsme popsali omezení, jichž jsme si při své projektové práci vědomi. Zároveň se těmito limity naznačuje, že pokud by někdo měl zájem dále o Štěpánu Daňkovi nebo jeho družích v Orlu bádát, otvírá se další možná cesta pro další badatele, kteří mohou v dalším období v započaté práci pokračovat. Určitě by bylo velmi záslužné v budoucnu tuto práci dále do větší hloubky i šíře rozvinout a doplnit.

V. Závěry práce

V závěrečné kapitole se pokusíme shrnout výsledky, sepsat závěry a uzavřít zachycený životní příběh pradědečka Štěpána Daňka. Formulujeme odpovědi na výzkumné otázky:

Domníváme se, že tři cíle naší práce se podařilo splnit, protože jsme sestavili jeho životopis a popsali z rozhovorů s pamětníky jeho životní příběh prostřednictvím řady dílčích příhod, činů a událostí. Z výpovědí pamětníků jsme také poznali jeho osobnostní vlastnosti a tyto charakteristiky uvádíme v odpovědi na výzkumnou otázku V2.

K cíli 3 uvádíme: To, že rodina našeho pradědečka pociťovala v konkrétních důsledcích jeho nespravedlivé odsouzení, můžeme doložit na několika popsaných situacích v rámci odpovědi na výzkumnou otázku č. 3.

Výzkumné otázky: V1,V2,V3 a závěry Z1, Z2, Z3 k nim příslušející:

Výzkumné otázky:

V1: Byl Štěpán Daněk osobností, která pro své postoje a činy byla pronásledována totalitním režimem?

Závěr 1: Naše bádání prokázalo (dokladem jsou dokumenty a výpověďmi doložené dílčí události: zatčení, výslechy, vazba, odsouzení, věznění, ústrky při hledání zaměstnání po návratu z výkonu trestu, problémy v zaměstnání – dvakrát sesazen z vedoucí funkce při prověrkách, plat neodpovídal náročnosti jeho práce aj.), že Štěpán Daněk byl pronásledovanou osobností v době komunistické totality 1948 - 1989.

V2: Může být pan Štěpán Daněk i pro naše současníky v něčem příkladem?

Závěr 2: Ano, může být vzorem, příkladem, hovoří o tom jeho charakteristiky a svědectví:

- Jeho život měl pevný řád. Měl čas vyhrazený pro práci i čas pro odpočinek.
- **Š. Daněk byl v první řadě dobrý člověk. Velmi pracovitý, poctivý, veselý, pravdivý.** To se dá říci o málokomu. Měl rád zpěv, velice krásně zpíval, byl sportovec, výborně hrál volejbal a fotbal. Měl rád život a hlavně měl rád svoji rodinu.
- **Měl krásné záliby. Věnoval se spolkové činnosti ve zlínském Orle, byl sběratelem exlibris, zpíval v chrámovém sboru, chodil s maminkou do divadla a na koncerty vážné hudby.**
Měl rád přírodu, učil své děti na procházkách názvy lučních květin a lesních stromů, a on sám také zahradničil, rouboval ovocné stromy, růže.
Vedl děti ke sportu, sám dobře běhal a hrál stolní tenis. Cyklistika mu vydržela vlastně celý život, na kole jezdil do vysokého věku.
Rád četl, měli velkou knihovnu. O tom, co přečetli, rádi debatovali.
- **Uměl naslouchat a uměl taky poradit. Chodili k němu na radu i lidé z okolí, zejména proto, že se vyznal v pracovním právu.**
- **První etapa skončila v jeho 37 letech, kdy šel do vězení.** Tam šel jako oprávněně sebevědomý a na svou pracovní úspěšnost hrdý právní referent firmy Baťa Zlín. V kruhu svých přátel to byl oblíbený starosta zlínského Československého orla a tehdy byl otec čtyř dětí. To byl konec první životní etapy.
- **Do druhé životní etapy vstoupil jako člověk vycepaný kriminálem, což potom vystřídala plíživá šikana civilního života při budování socialismu.** Kriminál samotný byl zkušeností velmi tristní. **Byl statečný.** O své smutné zážitky i o zážitky spoluvězňů se podělil se svými dětmi, což tehdy bylo dost nebezpečné. Při odchodu z vězení musel podepsat protokol, že o tom, co ve vězení zažil, nesmí nikde promluvit. On na to nedbal a mluvil o tom se svými dětmi. Tím je **zformoval tak, že pochopily, co komunismus je, tuto jeho zkušenost nesly dál, dokázaly se ideově orientovat a komunistické lži na ně vůbec neplatily.**
- **Lidé si ho vážili za jeho pravdivost, poctivost, nezištnost a ochotu pomáhat.** Tak ho znali všichni ti, kdo mu přišli na pohřeb. A bylo jich velice mnoho. Pohřeb byl obrovský, přišli tam lidi, kterým on někdy v životě pomohl. Pomáhal z titulu své právnické profese například lidem, kterým za první republiky nezodpovědní zaměstnavatelé neplatili pojištění, takže po odchodu do důchodu nemohli prokázat odpracovanou dobu pro stanovení výše důchodu. Pan Štěpán Daněk to vše znal, pomáhal jim, nikdy si nic nevzal.
- Jak ukázala zapsaná autentická slova jeho výpovědi u výsledku Státní bezpečnosti, byl uvážlivý a usiloval se vyjadřovat prozíravě, mírně a moudře: nikomu svým prohlášením u výsledku neublížit, neuškodit.

Jedním z důležitých závěrů, ke kterým jsme dospěli, je poznatek: Štěpán Daněk byl podle svědectví jeho pamětníků vyhledávanou a úctyhodnou osobností. Tam, kde žil a pracoval, těšil se oblibě a přátelství lidí, s nimiž se setkal. Toto tvrzení se opírá o výpovědi lidí, kteří vzpomínali na sousedy, známé i spolupracovníky, jak jej oslovovali, žádali o radu, pomoc a jimž pomáhal.

I v pozdějších letech přes trápení, které mu omezování jeho působení přinášelo, zůstával stále laskavý, rozdával veselou povahou, dobrými skutky radost, měl mnoho přátel, radil těm, kdo se na něj obrátili v náročných životních situacích. Pomáhal všem a přitom jako věřící člověk nezatrpkal a nechoval nenávist či nepřátelství ani k těm, kdo mu ublížili.

Z těchto zjištění můžeme vyvodit závěr, že pan Štěpán Daněk byl osobnost, která dokázala překonávat překážky a snažila se i po nepřátelských snahách, které ho chtěly umlčet, **žít charakterní a slušný život, přispívat až do svého stáří svou pracovitostí a pílí k rozvoji naší země a společnosti.** Svým životem dal příklad pěkného rodinného života.

V3: Byly v životě jeho rodiny, zejména dětí situace, události, které negativně ovlivnily jejich životní osudy?

Závěr 3: V rámci bádání jsme dospěli k jednoznačnému konstatování: Ano. Je možné to doložit například těmito skutečnostmi:

- **Prožili dvě domovní prohlídky, při kterých hledali zbraně a štvavé letáky.**
- Potom jim **nějaký soudruh v noci házel kameny do okna kuchyně a rozbil ho.**
- Uvědomějí sousedé se na rodinu začali dívat přes prsty a ti neuvědomějí, kterých nebylo málo, jim naopak začali pomáhat.
- Během roku 1948 dostali **výpověď z bytu** ve Zlíně a odstěhovali se do Uherského Hradiště, bylo to o Vánocích. Po odsouzení byla automatická výpověď z původního zaměstnání ve Svitu.
- Skutečnost, že byl pradědeček uvězněný, mělo negativní dopad na život rodiny i po jeho návratu. Nemohl pracovat na pozici, odpovídající jeho schopnostem a vzdělání.
- Delší dobu hledal zaměstnání, pracoval nejprve u výkopových prací. Později pracoval na pozici náročnější, ale za velmi malou mzdu. Jeho schopnostem tato pracovní pozice a mzda za ni neodpovídala.
- **Zažili, že se před nimi lidé, také část rodiny, začali otáčet zády, když je potkali ve městě, měli strach z toho, že by sami měli problémy**
- **Při pradědečkových předpokladech ke vzdělání, sečtělosti a nadšení pro řadu oblastí lidské činnosti se nemohlo plně uplatnit jeho nadání, lidské kvality, zájem.**
- Nemohl vystudovat on, ani jeho děti tak jako jiní.
- Jeho dcera vzpomíná na ústrky za to, že nevstoupila do Pionýra. Stála ve třídě na pranýři. Aby více při recitační soutěži splynula se žáky, dostala červenou mašli kolem krku.
- Příhoda dcery Heleny, dnes Minaříkové, která napsala rodinnou historku do televizního seriálu „Bakaláři“. Její dílko bylo odvysíláno. Po skončení byla, jako obvykle, beseda s autorem námětu. Helena však nedostala žádné vyrozumění, ve studiu před kamerou byla prázdná židle. Přítomní členové televizního štábu vysvětlili divákům, že se jim nepodařilo autora dohledat, poněvadž napsal svou adresu

nečitelně. Helena okamžitě do Československé televize napsala doporučený dopis, kde se k autorství přihlásila, ale žádné odpovědi se už nedočkala. Tento podivný příběh by se dal vysvětlit zásahem cenzury. Zřejmě vytipovaní občané nesměli v žádném případě vstoupit do veřejného prostoru.

- Po odchodu do penze již pradědeček jen krátce zažil v několika letech určitou satisfakci, kdy mezi roky 1989 a 1995 prožil šest let obnovené demokracie. Smutným faktem zůstává, že velkou, převážnou část svého života, musel žít tak, jak mu přikázali komunisté.

Hypotéza:

Pan Štěpán Daněk byl pronásledovanou osobností totalitním režimem pro své postoje a činy.

Ze získaných informací a použitými metodami zkoumání jsme dospěli k závěru, že naše hypotéza byla potvrzena, ověřili jsme její platnost. Tento výrok považujeme za pravdivý.

V několika výpovědích se opakovaně pamětníci vyjádřili, že v každé i těžké době záleželo na tom, jací lidé byli kolem nich. Když se museli Daňkovi o Vánocích vystěhovat ze zlínského bytu, pomohli jim někteří dobří lidé. Když měl pradědeček Štěpán rok před odchodem do penze opustit místo vedoucího oddělení Práce a mzdy, v důsledku komunistických prověrek, tehdy slušní lidé, kteří tam byli, ctili právo a umožnili mu, aby poslední rok na tom pracovním místě dosloužil. To nás vede k závěru: Za všech okolností a v různých politických systémech a dobách záleží velmi na lidech, kteří mohou být jak dobří, tak i zlí.

Naše bádání uzavřeme slovy, která někdo moudrý vyslovil: „*Nemůžeme si určit délku života, ale můžeme si určit, jestli prožijeme jeho hloubku a šířku.*“ Děkujeme našemu pradědečkovi, že svými činy, vlastnostmi, svou službou lidem, jak jsme vše mohli poznat, nám i ostatním ukázal hloubku a šíři života.

Členové badatelského týmu se shodli, že tento projekt a všechny činnosti v něm je velmi obohatily. Jsme rádi, že jsme se mohli do této práce zapojit.

.....

Přílohy

Příloha č. 1: Obrazové materiály, doplňující text práce

- 1.1 Fotografie Štěpána Daňka, místa a události jeho života
- 1.2 Fotografie z projektových aktivit badatelského týmu
- 1.3 Fotografie, skeny: ukázky pramenů
- 1.4 Ilustrace členů týmu k projektu

Příloha č. 2: Z projevu starosty Orla Ing. Ant. Zeliny k současníkům, r. 2008

Příloha č. 4: Myšlenková mapa: Velehradská zahrádka Štěpána Daňka

Příloha č. 3: Časová osa: důležité životní události Štěpána Daňka

Zdroje, použité prameny

Písemné:

KUKLÍK, Jan – KOCIAN, Jiří. Dějepis 9: Nejnovější dějiny: pro 9. ročník základní školy a 4. ročník osmiletého gymnázia. 1. vyd. Praha: SPN, 2000.

Stanovy katolické organizace Orel z roku 1919.

Publikace s názvem Historie rodu Daňků, kterou na zakázku vypracovala paní Silvie Rybníčková z Napajedel.

GIFFORD, Clive. 10 vůdců, kteří změnili svět. 1. vyd. Praha: Slovart, 2010.

JOHNSON, Paul. Dějiny 20.století. 2. vyd. Praha: LEDA, 2008

SOCHROVÁ, Marie. Dějepis v kostce II. 2. vyd. Havlíčkův Brod: FRAGMENT, 1999

Doporučený postup nahrávání rozhovorů od o.p.s. Post bellum.

Doporučený postup vedení rozhovorů s pamětníkem od o.p.s. Post Bellum.

Zvukové:

Nahrávka rozhovoru s paní Marií Šáchovou (zvukový záznam ve formátu WMA)

Nahrávka rozhovoru s paní Evou Komárkovou (zvukový záznam ve formátu WAV)

Nahrávka rozhovoru s P. Vojtěchem Daňkem (zvukový záznam ve formátu WMA)

Nahrávka rozhovoru s panem Štěpánem Daňkem ml. (zvukový záznam ve formátu WMA)

Obrazové:

Fotografie ze soukromého archivu paní Evy Komárkové.

Fotografie ze soukromého archivu paní Marie Šáchové.

Fotografie z památníku paní Heleny Šlampové.

Fotografie ze soukromého archivu P. Mgr. Vojtěcha Daňka.

Soukromé fotografie rodiny Šlampovy: pamětníci s badatelským týmem, místo posledního odpočinku Š. Daňka, působiště bratra Š. Daňka – škola v Limě, fotografie informační tabule v kostele sv. Františka Xaverského v Uherském Hradišti – výtvarné dílo Štěpána Daňka

Historie rodu Daňků – Záznam o sňatku rodičů Š. Daňka (zápis v matrice. MZA Brno, matrika Velehrad, 12311, str. 263)

Fotografie výtvarného díla: Strom života – rodokmen rodiny Daňků. Autor: Sylvie Rybníčková, grafické provedení Mgr. Martina Lišková, 2012

Spis na osobnost Š. Daňka z Moravského zemského archivu v Brně, Státního okresního archivu Zlín – Klečůvka, zpracoval Mgr. David Valůšek, (29. 1. 2018) 3 strany strojopisu.

Vyšetřovací spis Š. Daňka, rozsudek a další dokumenty z Archivu bezpečnostních složek, pracoviště v Brně – Kanicích.

Internetové:

http://www.orelelehrad.estranky.cz/clanky/clanky-a-prispevky-z-jednot/projev-pana-ing_-antonina-zeliny-k-60_temu-vyroci-orelske-pouti-na-hostyne.html

http://www.orel.cz/?ukaz=slet_brno_1922

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Komunismus>

Ústní sdělení:

Tomáš Holčík ml., bývalý starosta Orla Zlín

Marcela Sousedíková, statutární zástupce jednoty Orel Zlín

Výklad v rámci Workshopu, vedla paní Jitka Andrysová

Podávání organizačních informací v průběhu projektu, paní Jitka Andrysová

